ÇAĞDAŞ MAKEDON ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ

Fahri KAYA

KÜLTÜR BAKANLIĞI

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATI

KÜLTÜR BAKANLIĞI ÇAĞDAŞ MAKEDON ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ Fahri KAYA

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI / 1468
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi / 31

ÇAĞDAŞ MAKEDON ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ

Fahri KAYA

© Kültür Bakanlığı / ANKARA, 1993
ISBN 975 - 17 1239 - 4
Kapak Düzeni / Memik KAYAOĞLU

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın 14.4.1993
tarih ve 928.1-903 sayılı makam onayınca birinci defa olarak
10.000 adet bastırılmıştır.

BASKI: TAMAV Matbaacılık, Yayıncılık, Sanayi ve Ticaret A.Ş. Tel: 286 82 58

1990'lı yıllar yalnız Türkiye toplumunda değil, tüm dünya coğrafyasında da ilginç oluşumların ve onlara bağlı gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde Bakanlığımın politikasının özünü, demokratikleşme çabalarının toplumumuzda yaygınlaştırılması oluşturmaktadır. Çoğulcu, katılımcı, çağı yakalamış insanların ürünleri ile bütünleşmiş bir kültür politikası temellendirilmesi amaçlanmıştır.

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin ve değerlerin arkasındaki kavramlar "Kitap" ve "Okumak"tır. Ne görselliğin gücü, ne de iletişimin durmak bilmeyen teknolojik gelişmeleri, bu iki kavramın insanlara özgü haz duygusu nedeniyle hiçbir zaman önemini yitirmeyecek, özelliği ve önemi dünya durdukça sürüp gidecektir.

İnsanlar günlük yaşama biçimleri, dünyadaki olumlu olumsuz gelişmeler, etkileşimler, olaylar, üzüntüler ve sevinçler içinde düşünce üretip kendilerini yenileyecekler ve bu çabadan da hiçbir zaman vazgeçmeyeceklerdir.

Bütün bu somut gerçeklerin yanında, karşımızda fazla değiştiğini söyleyemeyeceğimiz diğer bir somut gerçek var. O da az okuyan bir toplum oluşumuz. 1992'yi KİTAP ve OKUMA yılı ilan ederek bu sorunun altında yatan nedenleri araştırmak, çözüm yolları aramak, etkinlikler yapmak, okuma konusunu gündemde tutmak çabası içinde geçirdik. Kampanyalar yaptık, yarışmalar düzenledik, kitaplarımızı ücretsiz verdik, tüm bu etkinliklerimizi yine sürdüreceğiz.

1993 yılında "KİTAP SATIN ALIN ... AYDINLANIN" diyerek ikinci adımımızı atıyoruz. Yine kampanyalar, yarışmalar yoluyla insanımızı kitaba ve kitap almaya yönlendirmek amacındayız.

Geniş ufukları olan, düşünen, düşündüğünü açıklayan, görsel iletişim araçlarının verdikleriyle yetinmeyen, kültürlü insanların yaşadığı özgür ve demokratik ortamı olan, gele-

ceğin,2000'li yılların Türkiyesi için bu kavramların yerleştirilmesi çok önemli. Bunun sonunda kitabı isteme, sahip olma ve bundan haz duyma duygusunun yaygınlaştığı insanların Türkiyesi, okuyan, yazan Türkiye, düşlenenlerin gerçekleştiği Türkiye olacaktır.

Bakanlığımız tüm bunların gerek çalışmaları sırasındaki değerlendirmeleri gerek toplumun okuyan kitlesinin yaptırımı sonucu kitap baskı sayılarını Türkiye'nin her köşesinden istemin yoğunlaşması nedeniyle, kitap isteklisi insanımıza bir parçacık da olsa yardımcı olabilmek amacıyla yüksek tutulacaktır.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, bu arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan kitapları yayınlamaya devam edeceğiz. Böylece, ulusal kültür birikimimizi yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günümüz gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okumak ve yazmak, insanların insanca duygularının, kendi kendisiyle yalnız kalabildiği tad alma ve haz duyma anlarının yaşandığı tek alandır. İnsanlar yaşanan bu anlarının sonucunda dünyamızı süsleyen fikir ürünlerini ortaya koyuyor, yetenekli kişiler ortaya çıkıyor, hepimizin, ülkemizin, giderek dünyamızın malı oluyor.

Bu gerçek ve bilinç içinde kitap ve okumak somutunda başlattığımız girişimlerimizi 1993'te yine gündeme getiriyor. "KİTAP SATIN ALIN AYDINLANIN" diyoruz.

Çoğulcu, katılımcı, demokratik yapılı, çağını yakalamış, ona içerden bakan kuşaklar olarak yetişmemizin gerçeği bu diyorum ve buna içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / XV

SLAVKO YANEVSKİ

Armağan / 1
Nisanda Yeşil Gece / 2
Görüntü / 3
Özellikler / 4
Gemiyi Kuran Kadın / 4
Perde İnmeden Önce / 5
Türkünün Doğuşu / 6

BLAJE KONEVSKİ

Göl Kıyısında Uyuyan Çocuk / 7
Ağacın Gövdesi / 8
Dinlenme / 8
Ağaçlar Arasında / 9
Şiir / 9
Çağrı / 10
Sevgililerin Mesajı / 10
Minare / 11
Mesaj / 11

ATSO ŞOPOV

Baobap / 13
İştip'te ve Joalı'da / 14
Göl Kıyısındaki Olay / 15
Şiir / 16
Sesimi Arıyorum / 17

GOGO İVANOVSKİ

Zaman Zaman / 18
Keder ve Yağmur / 19
Dinlenme / 19
Tüm Gözlerde / 20

SIRBO İVANOVSKİ

Öğlen Gülü / 21
Küçük Bir Dünya / 22
Minare / 22

MATEYA MATEVSKİ

Göl / 23
İstanbul'a Gittiğimizde / 25
Alacakaranlık / 26
Dinlenme / 27
Yankı / 27
Çağrı / 28
İhtiyar Kadının Öyküsü / 29

GANE TODOROVSKİ

Rüzgârdan Karmakarışık Olan Akşam / 30
Noktürn / 31
Sevgi Türküsü / 21

TSANE ANDREEVSKİ

Yeni Geliş / 33
Göl Kıyısında Beyaz Türkü / 34

ANTE POPOVSKİ

Köyün Çınarı / 35
İkimiz İçin Sonbahar / 36
İki Taş Direk / 36
Düşlerimdeki Ev / 37

YOVAN STREZOVSKİ

Kuş ve Taş / 38
Düşünce / 39
Boşluk / 39

YOVAN KOTEVSKİ

Kızın Beyaz Sevgisi / 40
Ekmek / 40
Sevgi ve Ölüm / 41

GÖRE NAPESKİ

Turnalar / 42
Sokak / 42
Yağmur / 43
Gökdelende Sabah / 44

MİHO ATANASOVSKİ

Kuşku Sonesi / 45
Akşam Türküsü / 46
İlkyaz Motifi / 46

PETRE M. ANDREEVSKİ

Günbatımı Oyunu / 47
Gerçek Ve Rüya / 48

Dağda Gece / 49
Hıdrellez / 50

VLADO UROSEVİÇ

Güney Yıldızı / 51
Kaos / 52
Rüya Görenlerin Özgürlüğü / 52
Ev ve Yaz / 53

PETER T. BOŞKOVSKİ

Rüzgar / 54
Ormandaki Kaynak / 55
İnsan ve Akçaağaç / 56

MIHAİL RENCOV

İnsanın Yaratılışı / 57
Deniz / 58
Günbatımı / 58
Çınar / 59
Kadın / 59

İVAN ÇAPOVSKİ

Sözcükler / 60
Sesler / 61
Gemi / 61

RADOVAN PAVLOVSKİ

Yılanın Bilmediği Güneş / 63
Kovalamak / 64
Kuşatılmış Türkü / 64
Masal / 65
Oyun / 66

BOGOMİL GÜZEL

Taşta Tohum / 67
Kuzgun ile Güneş / 68
Deniz / 68
Mesaj / 69

TRAYAN PETROVSKİ

Beyaz Vadi / 70
Nakışçı Kadının Türküsü / 71
Susmak / 71

GORDANA MİHAİLOVA BOŞNAKOVSKA

Sonsuzluk / 73
Göl / 73
Alan / 74

ÇEDO YAKİMOVSKİ

Biri Beni Çağırıyor / 75
Nergis / 76
Şafak / 76
Sen Ve Ardındaki Boşluk / 77

SVETLANA HRİSTOVA YOTSİÇ

Beyaz Türkü / 78
Oyun / 78
Bekleyiş / 79

TODOR ÇALOVSKİ

Geceyarısı Gezisi / 80
Şiirin Dönüşü / 80
Çıkış / 81

ATANAS VANGELOV

Dere Akıp Gidiyor / 83
Çiçek / 84

EFTİM KLETNİKOV

Kuş ve Ateşle Rüya / 85
Sağır Zaman / 86
Sevdalıların Yaprak Açmış Yalnızlığı / 87
Dirilmek / 88

PETRE BAKEVSKİ

Bağ Çubuğu / 89
Boğaz / 90
Ölü Savaş Meydanı / 90
Tavuskuşunun Çığlığı / 91

VELE SMİLEVSKİ

Derinden Nefes Al / 92
Merdivenler / 93
Suyun Kabarması / 93
Papağan / 94

RİSTO LAZAROV

Öğretmenim / 95
Florina'lı Kadın / 96
Korkunç Çığlık / 96
Struga Şiir Akşamlarındaki Dostuma / 97

RADE SİLYAN

Coşku / 98
Acıklı Türkü / 99

Şehre Karşı Sevgi Yüzünden / 100
Yazgımız Bu Bizim / 101

KATİTSA KÜLAFKOVA

Mecburuz Meteya: Zamanı Artık / 102
Ars Poetica / 104
Gölge / 105

LİLYANA DIRYAN

Şiirler, Sizinle Ne Olacak? / 106
Geminin Batması / 106
Günaydın Orvel / 107
Bülbül / 108

HRİSTE PETREVSKİ

Ebeveynime Mektup / 109
Mülküm / 110
Çağdaşlarıma Uyarı / 111
Rüzgâr / 111
İnsan - Kuş / 111
BİBLİYOGRAFYA / 113

ÖNSÖZ

Çağdaş Makedon Şiirinden söz etmeden önce bu şiirde kullanılan dille ilgili birkaç söz söylemenin, birkaç satır yazmanın yararlı olacağı kanısındayım. Bu, özellikle Türkiyeli okuyucular için yararlı olabilir, çünkü Makedonca, dokuzuncu yüzyılda yazı dili olarak gelişmeye başlamasına rağmen, bazı Balkan Slav ülkeleri tarafından yüzyıllarca inkar edilip; yasaklanmış ya da dillerinin bir ağzı olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Bu nedenden diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de yeterince tanınmamış bir dildir. Gerçekte kırk yıl öncelerine kadar Slav dillerinden söz edilirken Makedoncanın varlığından pek söz edilemez, onunla ilgili çok az bilgi verilirdi.

Oysa Makedonca, Rusça, Sırpça, Slovence, Bulgarca gibi Slav grubu dillerinden biridir. Bu dil beşinci yüzyılda Balkan Yarımadası'na yerleşen Slav obaları arasında oluşmaya başlamıştır. Balkan dillerinin etkisiyle, daha doğrusu Balkan dilleriyle ilişki kurarak gelişen Makedonca, onbeşinci yüzyılda yazı dili olarak da varlık göstermiştir. Osmanlılar döneminde, Türkçe'nin etkisinde kalmıştır.

Makedon Slav dilinin, bir edebiyat dili olarak gelişmesinde Kiril ve Metodiy kardeşlerin payı büyüktür. 962 yılında Büyük Moravya kınezi Rastislav, ülkesini Almanların kültürel ve siyasî alandaki etkisinden kurtarabilmek için, Bizans çarı üçüncü Mihaylo'dan, Moravya'da Slav dili üzerine çalışacak aydın kişilerin gönderilmesini rica eder. Bizans çarı, kendi insanlarını göndermekle Moravya'yı etkisi altına alabileceğini düşünerek, Rastislav'ın bu ricasını kabul eder ve oraya Selanikli Kiril ile Metodiy kardeşleri gönderir. Bu iki kardeş, Moravya Slavlarına Hı-

ristiyanlığı kabul ettirmek için bazı dinî kitapları Yunanca'dan, Selanik'te yaşayan Makedon Slavlarının konuştuğu Slav diline çevirmeye girişir. Ama çeviri işine başlamadan önce, Glagoliça diye adlandırılan 38 harfli bir alfabe hazırlarlar. Böylece Selanik'te yaşayan Makedon Slavları'nın edebiyatı gelişmeye başlar.

Makedon Slavları'nın ya da eski Slav edebiyat dili, daha sonraki yıllarda Kiril ve Metodiy'nin öğrencileri, Ohrili Kliment ve Naum tarafından geliştirilir. Kliment ile Naum onuncu yüzyılın başlangıcında, Ohri Gölü kıyısında, Ohri Okulu olarak bilinen o dönemin en önemli Slav kültür merkezini kurarlar. Bu eğitim-kültür merkezi etrafında toplananlar, dinî kitapların kopyelerini yapmakla birlikte özgün eserler de yaratırlar. Burada, Kliment Ohridski'nin yazdığı metinlerin ayrı bir ağırlığı vardır. Bu ünlü aydın eserleri ve çalışmalarıyla, Slav yazın dilinin gelişmesi ve daha geniş çapta tanıtılması için büyük emek harcar.

Orta çağda Doğu ve Batı arasındaki savaşlar o dönem kilisenin ikiye bölünmesine neden olunca, Slavlar da Ortodoks ve Katolikler diye ikiye ayrılırlar. Bu, hayatlarını ayrı din, siyaset ve kültür koşulları altında sürdürmeye devam eden Slavların, yazı dilinin de değişik imkânlar içinde gelişmesine neden olur. Makedonca, başta Yunan ve Bulgar kiliselerinin amansız etkisi yüzünden, on iki Slav dili arasında en geç gelişen edebiyat dili olmuştur. Makedon halk dilinin yazı dili olarak gelişmesini 16. yy. ile 19. yy. arasındaki elyazmalarından izlemek mümkündür.

Elverişli olmayan tarih koşullarına rağmen Makedon yazı dili, ancak Ondokuzuncu yüzyılın sonlarında ciddi bir biçimde ele alınmıştır. Bu alanda emek veren Dimitar Miladinov (ölümü, İstanbul, 1862) ile kardeşi Konstantin yanısıra Rajko Jinzifov, Grigor Pırlıçev, Yordan Haci Konstantinov - Cinot'u da saymak gerekir. Örneğin, Konstantin Miladinov'un şiirleri Struga halk dilinde yazılmıştır. Bu yüzyılda Yoakim Kırçovski ile Kiril Peyçinoviç'in de kitapları yayınlanmıştır. Dinî ve ders verici içerikliğine rağmen bu kitapların, halk dilinin edebiyat dili olarak biçimlen-

mesinde büyük bir önemi vardır. Ayrıca Georgi Pulevski, 1875 yılında Makedonca - Arnavutça - Türkçe olmak üzere üç dilde bir sözlük yayınlamıştır. Sözlüğün bir yerinde "Yurdumuz Makedonya, bizler de Makedonuz" diyen yazar, Makedon dilbilgisinin bir an önce yazılması gerekliliği üzerinde durmaktadır.

*Yirminci yüzyılın başlarında yaşayan Kırste Misirkov, "**Makedon İşleri**" adlı kitabında, Makedon edebiyat dilinin ana kurallarını çizmiş ve Makedonların Bulgar, Sırp ve Yunan propagandalarından kurtulup, kendi millî kültürlerini kurmaları gerektiğine işaret etmiştir. Kırste Misirkov'a göre millî özgürlük ve millî dil için ortak savaş yapılmalıdır. O, bu kitabında Makedon edebiyat dilinin hangi bölgenin ağzına dayanması gerektiğini de açıklar.*

İki dünya savaşı arasında, yazılmış ve yayımlanmış sanat eserleri olmasına karşın, (Vasil İlyovski, Anton Panov, Risto Kırle, Voydan Çernodrinski, Koço Ratsin, Kole Nedelkovski ve diğer yazarların tiyatro oyunları ve şiirleri) Makedon edebiyat dili, ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yeni temeller üzerine kurulan Yugoslavya'nın Makedonya Cumhuriyeti'nde, özgür olarak gelişmeye başlamıştır.

Yugoslavya'nın, Nazi Almanya ve yandaşlarının esareti altında bulunduğu günlerde, (1944 yılının Ağustos ayı) Prohor Pçinski Manastırı'nda ilk kez toplanan Makedonya Halkı Temsilcilerinin en yüksek temsil organı, Makedonca'nın, devletin resmî dili olmasına karar verir. Bir kaç ay sonra resmî olarak Makedon Alfabesi de kabul edilir, ardından özel bir komisyon imla kurallarını yayımlar.

Makedon ulusunun tarihinde ilk defa özgür olması ve özgür bir devlet kurması, halkın çeşitli alanlarda olduğu gibi eğitim ve kültür alanında da büyük bir hızla gelişebilmesi için gereken koşulları yaratır. Böylece gazeteler, dergiler ve kitaplar yayımlanıyor. Büyük şehirlerde tiyatrolar açılıyor. Sözün kısası, çok yo-

ğun bir eğitim ve kültür yaşamı başlıyor. Bugün, İstanbul dahil, dünyanın birçok üniversite merkezinde okutulan Makedonca, bir edebiyat dili olarak hızla gelişmektedir. Eli kalem tutan aydınlar kültür yaşamında öncülük yapmaktadır. Özellikle şairler. Bunlar, yüzyıllar boyunca tarihi nedenler yüzünden tanınmayan, yasaklanan bir dilin sesini yükseltmeye, yılların adaletsizce açtığı büyük bir boşluğu doldurmaya çalışıyorlar. Balkanlarda, diğer ulusların yüzyıllar boyunca elde ettiği başarıya varabilmek için, Makedon yazar ve şairleri aralarında âdeta yarışıyorlar. Şairler, Makedonca'nın yüce bir sesi, bayrağı olmuş, içlerindeki özgürlük coşkusu taşmıştır.

İşte, çağdaş Makedon şiiri, böyle bir hava içinde, hiç bir edebiyat akımına bağlanmadan, şekil ve üslup kaygısından uzak özgürce gelişmiştir. Bu, yüzyıllarca serbest gelişen diğer Yugoslav uluslarının edebiyatlarıyla birlikte dünya edebiyatına doğru açılan yeni bir edebiyat, bir ulusun içinden doğan yeni bir şiirdir. Ulusal coşkunun ağır bastığı bu şiirler, geçmişin, özellikle henüz sona ermiş Halk Kurtuluş Savaşı'nın izleri ve bu savaşı yüceltme çabalarıyla yüklüdür. Şairler şiirlerini çoğunlukta güncel olaylar, politik amaçlar, toplumsal gereksinmeler üstünde yoğunlaştırarak, halkta yeni kurtulmuş ve savaş yıllarında harap olmuş memleketlerinde, yeni bir düzen kurma bilincini yaratmaya çalışırlar. Şairler, özellikle gençlerin yol yapımına fabrika ve santrallerin kurulmasına öncülük etmelerini isterler. Onlar gerçekte yazı ve şiirleriyle halkın özgürlüğe kavuşmasını yeni bir düzen kurmak çabalarındaki heyecanı da dile getirmeye çalışırlar.

Gerçekte bu şairlerin çoğu, şiiriyle günlük siyasetin hizmetine katılmayı bir pragmacılık olarak kabul ediyorlardı. Ama onların yanısıra günün toplumsal-siyasî etkisinden uzak kalmaya çalışan, günlük konuların şiirin kalıcılığını zedeleyen bir öğe olduğuna inanan şairler de vardı. Bunlar yeni bir dönemin tutsağı olmayıp, başta, çok zengin olan halk edebiyatından esinleniyorlardı. Gerçekte o günlerde diğer Yugoslav uluslarında da durum

pek farklı değildi. Şairlerin çoğunda Mayakovski veya Nazizme karşı zaferi yücelten diğer Sovyet sosyal realist şairlerinin etkisi apaçık görülmekteydi. Dıştan da etkilenmiş olmasına karşın öncelikle iç dogmatik kuvvetlerin etkilediği Yugoslav şiirinde aşırı bir coşkunluk ağırlığını hissettiriyordu.

*Makedon şiirinde böyle bir dönemi yansıtan ve aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmeye başlayan çağdaş Makedon şiirine örnek sayılabilecek İlk yapıt, Atso Şopov'un, **"Şiirler"** (Pesni) adlı kitabıdır (1944). Birkaç yıl sonra lirik şiirleriyle çeşitli çelişmelere yol açacak olan bu büyük Makedon şairi de, bu ilk şiir kitabında günün diktasından sıyrılamadığını gösterir. Gerçekte İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Makedon şiirinin ilk kuşağını oluşturan Slavko Yanevski, Venko Markovski, Blaje Koneski gibi diğer ünlü şairler de bu coşku dışında kalamıyordu. Ancak bu durum uzun sürmedi. Toplumdaki değişmeler, yeni siyasî hava, günden güne gelişen demokratikleşme şiiri de etkiledi.*

Böylece, 1950'lere doğru, toplumda beliren önemli değişikliklerin sonucu olarak edebiyatta buzlar çözüldü, doğmatizmin çemberi kırıldı. Bireysel duygulardan çok ortaklaşmacılığa önem veren görüşler değişti. Toplumcu gerçekçiliğin baskısından kurtulan edebiyat ve sanatta yeni bir hava esmeye başladı. Şairler, savaş sonrasının temalarından yavaş yavaş kurtuldu. Devrim, savaş, hamlecilik gibi kurtuluş günlerinde ağır basan konuların yerini yeni, içten gelen ve topluluğun duygu, düşünce ve izlenimlerindeki ortaklığı konu edinen bireyselliğe bıraktı. Şairler, basma kalıp, klişeleşmiş biçimleri yeni, modern, çağdaş bir görüş ve anlayışla değiştirmeye uğraştılar. Bu arada Avrupa şiiriyle de ilk bağlar kuruldu. Gerçekte Avrupa ve dünya kültürü daha doğrusu edebiyatıyla kurulan bu ilk bağların izi, kültürün tüm alanlarında olduğu gibi edebiyatta ve özel olarak şiirde çok açık olarak görülmeye başladı.

Savaştan sona çağdaş Makedon edebiyatının tarihinde bir başlangıç noktasını oluşturan şiirler, Avrupa şiiriyle ilişki sonucu oluşan 1950 yılları şiiri arasında çelişkili bir durum ortaya çıktı. Çağdaş Makedon şiirinin bu dönem noktasında bir grup şair ortaklaşa konuları savunurken, bir diğer grup, şiirde içtenlikten yana tavır aldı. İki grup arasında tartışmalar başladı. Atso Şopov'un ***"Dert ve Sevinç Dizeleri"*** *(Stihoviza makata i radosta) adlı şiir kitabı bu tartışmaların odak noktasıydı. Eski bir savaşçı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da Makedonca yayımlanan ilk şiir kitabının sahibi olan Atso Şopov'un bu ikinci kitabındaki şiirlerin şekil üslup ve içerik farklılığı ilk yeni ile ikinci yeni arasında bir sınırı oluşturuyor. Bu farklılığın ilk yeni ile ikinci yeniler arasında şiddetli tartışmalara yol açmasına rağmen, bu dönemin şiir anlayışında romantizmden, yapısalcılıktan ve doğmacılıktan kurtulmuş bir içtenlik görülüyordu. Savaştan yanıp yıkılan memleketin kalkınması, demiryolları yapan gençler vb. sosyal konular yerine şairler iç dünyalarına dönmeye, kişisel konuları dile getirmeye, daha doğrusu içlerinden doğan şiiri bulmaya çalışıyorlardı. Ortaklaşa bir romantizmi yansıtan şiirlerin yerini kişisel dert ve hüzün dolu melankolik dizeler almaya başladı. Hep aynı konular çevresinde dönüp duran şairler, yitirilen gençlik döneminin özlemlerini ve gelecekten duyulan tedirginliği dile getiriyorlardı. Bu arada rintlik ve şairlerin iç dünyalarını bütün çıplaklığıyla ortaya seren konulara da yer veriliyordu. Ama dönemin kimi zayıflıklarına karşın, 1950'lerden sonraki ürünlerle Makedon şiiri, Yugoslavya'da yaratılan diğer ulusların şiiriyle boy ölçebilecek düzeye ulaştı. Bu dönemin şiiri, çağdaş Makedon şiirinin sonraki yıllarda yüksek aşamalara çıkabilmesi için bir temeli oluşturdu. Gerçekte bu devreden sonra Makedon şairleri, şiirin gelişmesi ve geniş ölçüde tanıtılması için çok büyük çaba harcadılar.*

Makedon şiirinde dört-beş yıl sonra üçüncü bir kuşak ortaya çıktı. Bunlar, sözün özgürleşmesi, deyişin daha ince ve daha güzel olması ve böylece şiirin yüceltilmesine çalışıyorlardı. Ga-

ne Todorovski, Mateya Matevski, Ante Popovski, Sırbo İvanovski, Tsane Adtreevski ve Miho Atanasovski, bu kuşağın öncüleriydi. Ama yeni kuşağa ilk kuşak şairlerinden Slavko Yanevski, Atso Sopov, Blaje Konevski ve Gogo İvanovski de katıldı. Yeni gelenler ile eskiler arasında anlaşmazlıklar devam ediyor. Dogmatik kuvvetlerin gücü de seziliyordu. Bu yeni aşamalara varma savaşına, sanatta toplumca gerçekçilik ile modernizm çelişkisi de eklendi. Ama birçok edebiyatta olduğu gibi, Makedon edebiyatında da, daha iyi ve daha çağdaş olan kazanacaktı. Bunun gerçekleşmesine o yıllarda yoğun bir yayın etkinliğinin çok büyük yardımı oldu. Yayımcılar, gün geçtikçe sayıları artan şairlerin kitaplarını çekmecelerde saklamak yerine sıcağı sıcağına basıyorlardı. Şiir sevenler böyle yoğun bir yayın etkinliği sayesinde yeni kuşak ile eskiler arasındaki ayrımı yapabiliyor ve kimin kalıcı olduğunu görebiliyorlardı. Bu kitaplardaki olgunluğu içtenliği, buluş ve yaratıcılık gücünü görmemek de olanaksızdı. Şairler, bu kez büyük bir sanatsal coşku ve gelenek arasında bir bağ kurarak gıpta edilecek başarılara ulaştılar.

Bin dokuz yüz altmışlara doğru giden yıllarda gelenek, şairlerin üzerinde saygı ve sevgiyle durdukları bir sözcük, bir konu oldu. Şairler yaratmanın gücünü gelenekten alırken geleneksel sanat ve halk yaratıcılığından esinleniyordu. Geleneğe dönen bu kuşağın, köklerini arayıp bulma isteği bu gerçeğe yeni değerler katarak varlıklarını sürdürme, daha doğru tarihî nedenlerden dolayı zorakî unutturulan geçmişlerini bir bütün olarak yaşatma çabasıydı. Onlar, kuracakları köprünün geçmişteki boşluğu kapatamayacağını biliyor, ama gene de edebiyat hayatında kimi kopuklukları bağlayabileceklerine inanıyor, geçmişteki kültür ve millî benlikleriyle ilgili mozayiği tamamlamak istiyorlardı.

Şairler, geçmişe birşeyler götürmekten başka geçmişte halk deneyiminin ürünü olan birçok düşünce ve kavramı yaşadıkları günün ışığı altında süzgeçten geçirerek onlara yeni anlamlar veriyorlardı.

Altmışlı yılların sonuna doğru, şiirleriyle bir önceki şairlerden daha güçlü görünen yeni bir grup şairin belirmesiyle, Makedon şiiri duygusallığın gerçek olgunluğuna ulaştı. Büyük bir yetenek ve yetkiye sahip olan bu şairler için de geçmiş, özel olarak halkbilimi, bitmez tükenmez bir kaynak oldu. Fakat onların halkbilimine bakışı tamamen farklıydı. Bu kuşağın şairleri halkbiliminin zengin ikonografisi, halk türkülerinin nağmelerinden, halk arasında yaşayan örf ve âdetlerden esinleniyorlardı. Böylece halkbiliminin çeşitli kollarından esinlenip çeşitli yargılara varıyor ve sözlü ile modern şiir arasında başarılı bir bağ kuruyorlardı. Saltanatları bin dokuz yüz yetmişlere kadar süren bu kuşak şairlere Petre M. Andreevski, Vlado Uroşeviç, Yovan Kotevski, Radovan Pavlovski, Petar T. Boşkovski, Mihail Rencov ve Bogomil Güzel öncülük etti. Bireysel görüşlerindeki kimi ayrılıkların varlığına rağmen, bu şair grubu şiirlerindeki imge zenginlikleri ve yüksek iletişimleri sayesinde, Makedon şiirini yeni aşamalara ulaştırdılar.

Bu yetenekli şairler arasında Radovan Pavlovski ile Bogomil Güzel'in ayrı saygın bir yeri vardır. Birlikte yayımladıkları ***"Bizim kaynağımız ve kökenimiz"*** *başlıklı yazıda bu iki şair* ***"Bizler zeminin uzay duyumlarıyız"*** *diyorlardı. Onlar şiirde yeni bir çığır açmış, şiirlerinin Yugoslavya'nın sınırları dışına yayılmasını sağlamışlardı. Radovan Pavlovski 1961 yılında yayımladığı* ***"Kuraklık, Düğün ve Göçler"*** *adlı şiir kitabıyla şiir sevenlerle eleştirmenlerin ilgisini çekti, kısa bir süre de geniş okuyucu kitlesinin eserlerini zevkle okuduğu bir şair oldu. Şiirlerinin yaşadığı ortamın sınırlarını aşıp, Avrupa'da tanınmasında olağanüstü imge gücünün, sözcükleri alışılmış anlamlarının dışında kullanmadaki olağanüstü başarı etkisi büyüktü. Kimi dizelerinde bir gerçeküstücülük sezildiği için onun sürrealist bir şair olduğu iddia edilemez. Şiirlerinde sözcüklerin bir büyü gücü ve dizelerindeki mıknatısî güç, Radovan Pavlovski'nin kimi eleştiriciler tarafından şiirin prensi olarak adlandırılmasına neden oldu. Şiirleri Yugoslavya dışında birçok dillere çevrilip, Batı Avrupa'nın birçok ülke-*

sinde yayımlandı, şiir antolojilerinde yer aldı. Gücünü günümüze dek sürdüren şairin her yeni kitabı büyük bir ilgi ve takdirle karşılanmaktadır.

*Radovan Pavlovski'nin dışında dönemin önemli diğer şairi, Bogomil Güzel'dir. İlk şiir kitaplarından başlayarak hep yukarılara doğru giden bir çizgiyi korumuş olan Bogomil Güzel'in şiirinde destansı bir hava ağır basar. Aydın şair olarak nitelendirebileceğimiz Bogomil Güzel'in dizelerinde duygusallık; destansı duygulara, coşku; beyin gücüne, esenlik duygusu da yerini düşünceye bırakır. O, bir şair gözüyle tarihi geçmişin ardından bu güne bakarken diğer yandan geleceğe dair bir ruh zenginliğinin birikimini de taşır. Gelenekle geleceği bağlayan şaire göre, şiir yaratılmamalı, şiir bir türkü gibi söylenmeli ve şair silahlı zamana karşı yüreğiyle savaş etmelidir. Şiirinde çok güçlü çağrışımlar ve benzetmeler vardır. Örneğin, **Kışın İstanbul** adlı şiirinde "**Boğazlar aydınlığın ateş böceğidir**" der. Deyişlerinde hızlı bir değişim yoktur. Gençliğinde benimsediği yolda ısrar eder. Dünyayı güzelleştirecek, insanın ruhunu okşayacak, görüş ve anlayışlarını zenginleştirecek konuları büyüteçle arayıp bulur.*

Bu şairler grubunda, sözün büyü ve oyununa tutkun Vlado Uroseviç de yer almaktadır. Birçok eleştirmen tarafından bir şehir şairi olarak da adlandırılan bu güzel söz ustası, önceleri doğaya özel bir gözle bakmayı, onu çeşitli renklerle tasvir ederek yazmayı daha uygun bulmuşsa da sonraları bilinç dışı konu ve düşle bağ kurarak gerçeküstücülüğe yönelmiştir. O, bugün Makedon şiirinde gerçeküstücülüğün önde gelen temsilcisidir. Vlado Uroseviç'i kuşağının şairlerinden ayırt eden bir özellik de, benzetme ve karşıt çağrışımları kurmasındaki ustalığıdır. Kendisi şiirinden söz ederken gerçeküstücü şiirden çok gerçeküstücü resime daha yakın olduğunu belirtir.

Bin dokuz yüz yetmişlere gelindiğinde, Petre M. Andreevski, Mihail Rencov, İvan Çapovski, Atanas Vangelov, Eftim Kletnikov, Trayan Petrovski, Todor Çalovski, Vele Smilevski, Risto La-

zarov, Rade Silyan, Katitsa Külafkova, Svetlana Hristova - Yotsiç ve Hriste Petrovski'nin yer aldığı bir grup şairle karşılaşıyoruz. Bu arada öteki şairler de yeni şiir kitaplarıyla Makedon şiirindeki yerlerini kökleştirir, değerlerini korurlar. Onlar kendilerine şiirde daha nesnel bir yol bulmaya uğraşırken, modern şiir anlayışına yaklaşıp yeni yeni aşamalara varırlar. Slavko Yanevski, Atso Şopov, Blaje Konevski gibi ilk kuşak şairlerin bile, bu yıllarda eski anlayışlarından uzaklaşma çabası görülür. Şiirlerinde ana konular ve motifler değişir. Onlar şiir alanındaki etkinliklerini bugüne dek hiç durmaksızın sürdürmüşlerdir. Örneğin, Blaje Konevski yaşının yetmişlere varmasına rağmen, son birkaç yıl içinde yayımladığı kitaplarla Makedon şiirini zenginleştirmiştir. Mateya Matevski düşüncenin ağırlığına önem veren şiir anlayışını sürdürürken Gane Tadorovski, Ante Popovski, Radovan Pavlovski, Bogomil Güzel, Yovan Kotevski, Mihayil Rencov gibi diğer şairler de ileri doğru başarılı bir gelişme gösterir.

Makedon şiirinin Yugoslav şiiri içindeki yeri oldukça önemlidir. Hatta birçok eleştirmen, gözlemci, şiirden anlayan ve bunu sevenlere göre, Makedon şiiri, Yugoslav şiirinin önde gelen şiirleri arasında yeri var. Makedon ulusunun, öteki Yugoslav uluslarına göre şiire daha çok bağlı ve doğal bir şiir yeteneğine sahip oldukları görüşü vardır. Kimi eleştirmenler Makedon şiirinin dünyanın en iyi şiirleri arasında yer aldığını bile öne sürmektedir. Bu düşüncelerinin doğruluğunu Makedon şiirinin, Yugoslavya'nın dışında birçok dile çevrilmesi ve bu örneklerin şiir sevenler tarafından övgüyle karşılanmış olması da kanıtlamaktadır. Bugün, Makedon şiiri birçok antolojiye girmiş, Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Rusça'dan başka daha birçok dillere çevrilmiştir.

Makedon şiirinin kozası dışına çıkıp Yugoslavya ve dünya çapında değer ve takdir kazanmasının birkaç nedeni vardır. Ama bunu her şeyden önce Makedon ulusunun özgürlüğe kavuşmasına bağlamak gerekir. kendi dilini özgür olarak kullanabilmek,

daha doğrusu kendi dilinde eser yaratabilmek fırsatına sahip olmanın coşkusu, doğru ve güzele karşı sevgiyle dolu bir ruhun kendisini aşıp yükselmesine neden olmuştur. Özgürlük, bir halkın içinde yıllarca birikmiş bir yaratıcı gücün şair yoluyla yücelmesini sağlamıştır. Ünlü bir Makedon eleştirmenin de belirttiği gibi, millî özgürlüğüne sahip olmayan bir milletin, yaratıcılıkta da başarıları sınırlıdır. Özgür olarak düşünen bir kişinin yaratma alanında da çok daha başarılı olabileceğini Makedon şairleri çok iyi göstermiştir. Ama kimi çabalara rağmen, Makedon şiirinin bu gözümpesi hâlâ yeterince aydınlanmamış, bunun nedeni de bilimsel açıdan hâlâ çözümlenmemiştir.

*Makedon şiiri Türkiye'deki şiir severler için yabancı sayılamaz. Makedon şairleri bin dokuz yüz altmışlardan sonra Türkiye'deki edebiyat ve sanat dergilerinde yer almaya başlamıştır. Bu edebiyatın Türkiye'de tanıtılmasına başta "**Varlık**" yayınevinin kurucusu merhum **Yaşar Nabi Nayır** olmak üzere, İstanbul'daki birkaç dergi ve yayınevi sahibinin büyük hizmeti geçmiştir. Üsküplü olan ve Balkan edebiyatlarını iyi tanıyan Yaşar Nabi Nayır, bu bölgede yeni ve değerli bir şiirin doğduğunun ilk farkına varan kişidir. Bu nedenle o "Varlık" ve "Cep Dergisi"nde Balkan edebiyatlarından Makedon şiir ve hikâyesine özel olarak yer veren bir yayımcı olmuştur. Son yıllarda "**Tekin**" ve "**Cem**" yayınevleri de Makedon şiirinin Türkiye'de tanıtılması için ellerinden geleni yapmaktadır.*

*Makedon şiirinin Türkiye'de tanıtılmasında yayımcıların yanısıra bu şiirin Türkçe'ye çevirilerini yapan Yugoslavyalı Türk yazarlarının payını da unutmamak gerekir. Makedon şiirini iyi tanıyan bu çevirmenler içinde birçok şair, geçen otuz yıl içinde yaptıkları başarılı çevirilerle, çağdaş Makedon şiiri ile Türkiye okuyucusu arasında bir köprü kurulmasını sağlamışlardır. Bu alanda Yugoslav Türk şairlerinden merhum **Necati Zekeriya**'nın çok büyük emeği vardır. İstanbul ve Ankara'da çıkan edebiyat ve sanat dergilerinde yıllarca Makedon şiirinden çeviriler*

*yapmasının yanısıra 1970'lerde "Cem" yayınları arasında **"On Makedon Ozanı"** başlığı altında Makedon şiiri antolojisi yayımladı. Şairin de dediği gibi bu seçme, "... büyük bir şiir geçmişi olan Türk okuruna Makedon şiirinin kapılarını aralamaktadır". Bu kitabın, ünlü Türk şairi Melih Cevdet Anday tarafından yazılmış bir önsözü vardır. O, bu önsözünün bir yerinde "...**Makedon şiiri için söylenecek şudur ki, bu şiir, çağdaş şiiri kendine örnek ve temel almak eğilimindedir, böylece de çağdaş şiirin dayanağı tarihsel deneyleri ve oluşumları zorunlu olarak içerir".***

*Ama Necati Zekeriya sadece bu seçmeyi yapmakla kalmıyor. Daha sonraki yıllarda Kosta Raçin'in **"Ak Şafaklar"** Blaje Koneski'nin **"Yıldızları Örmek"** Mateya Matevski'nin **"Güzellik Üçgeni"** ve Radovan Pavlovski'nin **"Göl Ülkesi"** şiirlerini İstanbul'da ayrı ayrı kitaplarda yayımlıyor. Blaje Koneski'nin kitabına Fazıl Hüsnü Dağlarca tarafından bir önsöz yazıldığını da belirtmek gerekir.*

Bu antolojiyi hazırlayanın da amacı Çağdaş Makedon Şiirini Türkiye'deki şiir severlere tanıtmak ve sevdirmektir. Bu işi başarıyla yapıp yapmadığını okuyucular ve şiir eleştirmenleri söyleyecektir. Eğer seçmeye alınan şiirler başarılı bir şiirin varlığını göstermez veya yansıtmazsa, bunu antolojiyi hazırlayan ve çevirileri yapan kişinin bu işteki başarısızlığı olarak kabul etmek daha doğru olur kanısındayım.

Fahri KAYA

SLAVKO YANEVSKİ/1920

1920 yılında Üsküp'te doğdu. Şiir, hikâye ve roman yazar. Filmler için senaryolar da yazmıştır, birçok ilginç yolculuklarını da kaleme almıştır. Yaşlılar için olduğu gibi çocuklar için de yazar. Ressamcılıkla da uğraşır. Uzun yıllar gazeteci ve yayıncı olarak çalışmıştır. Makedonya Bilim ve Sanat Akademisi'nin üyesidir.

Şiir kitapları: ***Kanlı Dizi*** */ Krvava niza - 1945/,* ***Şiirler*** */Pesni - 1948/,* ***Ege'nin Barutlu Masalı*** */ Egejska barutna bajka - 1950/,* ***Lirik*** */ Lirika - 1951/,* ***Ekmek ve Taş*** */ Leb i kamen - 1957/,* ***Kurnaz Peyo'ya göre İncil*** */ Evangelije po İter Pejo - 1966/,* ***Kayınaveliya*** */ Kainaveliya 1968/,* ***Mıhlanmış Elma*** */ Okovano jabolko - 1979/,* ***Astropeus*** */ Astropeus - 1980/,* ***Oyun İçin Uçurtmalar*** */ Zmajevi za igru /.*

Dünyada birçok dillere çevrilmiş bir yazardır.

ARMAĞAN

Bu gece, tüm insanların gülüşüdür...
Bu gece, benim gecem, iyi gece,
aydınlığının özlemini çekerek
gülüşünün açlığını duyarak
bu gece, sokaklar birer beyaz pusu.

Benimse iki elim var. Bak:
birinde ekmek ile şarap taşıyorum,
ötekinde gizlenen bir şey var,
içelim bu gece, gel git olalım,
yapraklar gibi tir tir titreyelim,
sular gibi şırıl şırıl akalım
gök gibi yumuşak olalım.
Dostlar: bu el sizin olsun.

Bu gece, bu uzun gecede,
bir ağaç gövdesi gibi duruyorum
ve sadece bir elim daha var
oysa susamış olduğum için
aç olduğum için
sağ olduğum için
yüz el bile az bana.

Bu gece, kızlar bu gece,
tepeye kadar yüksek sazlar,
ak memeler gibi ak bulutlar,
birinin dudağında eriyen güneş,
gizin saklandığı eldedir,
bu gece kızlar mutlaka bu gece,
sizden biriniz için bu el -
tüm gizlerden gizli olan bir giz için,
tüm sazlardan daha boylu bir saz için
bir bulut için...
Birinin dudağındaki bir sıcaklık için.

NİSANDA YEŞİL GECE

İşitiyor musun, yeşil misafir geldi, kökü yeşil,
selâm vermeden geldi, geldim, geliyorum, demeden
deniz gibi yeşil geldi,
damarlarında yeşil süt, dişlerinde bir yeşil ısırımlık
eski saçak altında yeşil bir kuş gibi geldi,
yeşil gülüşlü yeşil misafir
dipsizlikten tepeye kadar dinlenmeden geldi,
işitiyor musun, fısıldayarak geldi,
geldim yeşil diyor, yeşil geldim,
beyaz olan her şey ölüm ise,
yağmur gibi geldim, nisan gibi, ışık gibi,
fısıldadı, rüya gibi, zaman gibi, geyik gibi.

Geldi, işitiyor musun, fısıldayarak diyorum,
bu gece herşey yeşil olsun - diye fısıldadı,
bütün horozların türküsü - diye fısıldadı
bütün otların sevgisi - diye fısıldadı,
bütün suların kaygısı - diye fısıldadı,
doğan ve doğacak olan herşey
yeşil, yeşil olsun.

Yeşil misafir geldi,
gördüm: yeşil atlı rüzgâr,
ayağı ağaçtan sarhoş avare,
çocuklardan çocuk şen bir avare,
yeşil saçlı yeşil kadınlar
ve yeşil ay, boynuzlu teke,
her iki yeşilim boynunda bayrak var,
işitiyor musun, görmediğimi gördüm işte,
susuzluktan, kuraklıktan tamamen susamış
yeşil misafiri kentte gezerken gördüm
gördüm, işitiyor musun?

GÖRÜNTÜ

Bu gece gölden
beş beyaz at koşarak çıktı
nallarının altında ak bir pırıltı
kişnediler
güneşte kan ter içinde kaldılar
ve altınımsı bir kum oldular.

Kilisenin kulesinde
karga acı acı öttü
Beyazı görebilmek için
gözleri oyulmuştu.

ÖZELİKLER

Bu soy
bu tuhaf soy!

Bir bakarsın canavarla öpüşür
boynunda altından kementle,
bir bakarsın bir kesek toprak için
kardeşiyle kan içinde kalır,
bir bakarsın zehirli yılanın
ağzından doya doya içer,
bir bakarsın güvercinin yüreğini
canlı canlı göğsünden çıkarır.

Bu soy
bu tuhaf soy!

Onun saban çizisinde
güneş altında bahar açar
adı kutsal kitapta olan bir çiçek -
Meryem ananın yüreği.

GEMİYİ KURAN KADIN

Gelmiyecek geleceğin denizi
iki kıyı arasında yatıyor
köpüklerinde ölümün görüntüsü.

Adamotundan gemi örmüş.
Geminin direği nerde?
Gökkuşağına yükseltmiş.
Geminin yelkeni nerde?

Senin soluklarından örmüş.
Geminin kürekleri nerde?

Senin ve benim elimden oyuyor:
uykuya doymamış gözlerimizi
tuzla yıkayacağız.

Ama nerde
geminin dümeni nerde?

Sorma.
Bildiğimiz dümenlere,
mercan ve kurtçazlardan yapılı
pranga vurmuş deniz

Ölümün mesleğini bildiğini
sen bana anlatmıştın, değil mi?

PERDE İNMEDEN ÖNCE

Senin soluğundan
sadece biraz
azıcık daha uzun
keman teli titriyordu.

O ana kadar bilmiyordun,
bu akordu Ölümün
senin için gizlediğini
bir billûr içinde.

Seni kıskanmaya vaktim yok
ay koltuğum altında yatmış
onun kırıntılarından
kara kuğu kuşunu besliyeceğim.

Palamut ağacı altında uyuyan
ormancının ikizleri
ve ışına binip
perilerin yulafına doğru giden
değirmencinin oğluyla hikâyeyi
anlatmağa zaman bulamadığına
üzülüyorum.

Ben bunu beceremem!

TÜRKÜNÜN DOĞUŞU

Yüzüğün içinden geçmiş asma
filizi ile göğü tutuyor
ürünleri de yıldızlar.

Salkımlarında türkü çatıyor
sisten gömlekleriyle
rüzgârdan kanatlarıyla
çiğden parmaklarıyla
ısıtıyor onu kızlar.

İpek elli yağmurlar
yıldızlı şarabı süzüyor
ara ara türkücü içsin diye
Rüyasında görmüş kendimi:
yılan derisine sarılmış
keçi kulakları ile
sıçanları eğitiyor.

Gelin bulunca
taş da canlanır

İşte türkünün doğuşları böyledir.

BLAJE KONEVSKİ / 1921 -

1921 yılında Pirlepe'de doğdu. Çoğunlukla şair,hikâyeci, dilci ve edebiyat tarihçisi olarak bilinir. Başka dillerden Makedonca'ya yaptığı birçok değerli çevirileri vardır. Çağdaş Makedon dilinin ilk dilbilgisini yazan filologdur. Birkaç dönem Makedonya Sanat ve Bilimler Akademisi ile Yazarlar Birliği'nin başkanlık görevlerinde bulunmuştur.

***Şiir kitapları: Köprü** / Mostot - !945/, **Toprak ve Sevgi** / Zemjata i ljubovta - 1984/, **Şiirler** / Pesni - 1953/, **Gerfef Başında Kadın** / Vezilka - 1955/, **Eski ve Yeni Şiirler** / Stari i Novi pesni - 1980/, **Çeşmeler** / Çeşmite - 1948/, **Kilise** / Crkva - 1988/, **Sizmograf Ile Altıntepe** / seizmograf i Zlatovrv - 1989/.*

*Şairin, **Yıldızları Örmek** başlıklı şiir kitabı 1981 yılında İstanbul'da "Cem" yayınevi tarafından yayınlanmıştır.*

GÖL KIYISINDA UYUYAN ÇOCUK

Sen uyuyorsun küçük çocuk
göl ise düşünceye dalmış
senin alın yazını yazmaya başlıyor.
Sen uyuyorsun oysa,
sezilemeksizin giriyor senin içine,
her taşın görüldüğü, taşları bembeyaz
bir koya dalgaların girdiği gibi.
Sen uyuyorsun,
fakat onun en küçük birikimi
bir kez doğup ağlıyacak ve seni taşıyacak
ara vermeden de sesli dağlara götürecek.

Uyu sen küçük çocuk,
göl senin ruhunu yaşatıyor
ve senin yarınki heyecanını düşünüyor.

AĞACIN GÖVDESİ

Düşen yapraklar
düşüşün ne olduğunu
bilmediklerinden korkuyor
ve ağaçta titriyen
yaprakları çağırıp diyor:
"Hadi aşağıya inin de ölelim
rüzgârlardan kaçıp
yeryüzündeki sessizliğe gelin
Kömürleşmiş iskelet çıplak kalsın
boşlukta kara ellerini kırsın,
gövdesi sonbahar yağmurları için
bir tekne olsun.
Sarı - altın anılarının
çemberinin dışına çıkmasın diye
biz onu sıkıca sararız.

DİNLENME

Sonbahar sakin, aydınlık içinde,
İnsan dolaşmak istiyor uzak bir yerde.
Güzellik, sen yoruyorsun beni artık.

Heyecan yaratan her yeri geçeceğim.
Yalnız olduğumuz yerleri göreceğim.
Güzellik, sen yoruyorsun beni artık.

Sakinlik akıllılık, tutku aptallıktır.
Parkta herhangi bir bankta oturacağım.
Güzellik, sen yoruyorsun beni artık.

Elimde sigarayla uzunca oturacağım.
Gelen akşamı böyle karşılayacağım.
Güzellik, sen yoruyorsun beni artık.

AĞAÇLAR ARASINDA

Gömülmüş ve donmuş gibi duruyorsun
Sanki nemlensin
ve büyüsün diye
köklerini toprağa doğru salmışsın

Hareket etmesen daha iyi olurdu-
kuşlara alan olup gölge yaratan
ve türkü söyliyen
yaprakların sesinin içinde kaybolsun

görkemli bir senfoni için
rüzgarla sözleşmen
daha iyi olurdu,-
ağaçların uyumunu bozmamak için
yerinde durman her şeyden daha iyi

ŞİİR

Şiir de biteyin bir bölümüdür,
o da ardıç ağacı gibi büyür,
bamya gibi, fasulye gibi.
Olduğu gibi kabullen
Sakın herhangi bir zevke
ya da şiir nazariyesine göre
yok etmeye kalkma.
Herhangi bir yan düşünce yüzünden de,
Mayakovski'nin yapmak istediği gibi,
sakın boğazına sarılma.
Sana bu hakkı kim verdi?
Törebilimin ne olduğu bilinir.

ÇAĞRI

Teypten işitilen
müezzinin bu sesi
camiden gelen
kadifeyi andıran bu bariton
bu sabah içimize,
toprak ile gök arası bir bağ gibi
inandırıcı bir anlamla çöküyor.
Bu içten bağlılık
ne kadar da dindirici ve yatıştırıcı,
ilk görünüşte, ne kadar da derin.
Gene de, bu duanın sözlerini anlayabilsen,
bunun, bu biçare topraklarda
inananların etkinliğine dair
sadece bir çağrı olduğunu göreceksin.

SEVGİLİLERİN MESAJI

Onlar, genç kalmamın
kendileri için
görevim olduğunu düşünüyorlar.
Fakat kandolaşımım benim
Grenlandaki vadiler gibi
donmuştur.
İstisna olduğum da kuşkuludur
Bizi küçülten amansız yasalara
benim de başım eğik.
Fakat onların mesajı katı ve korkunç:
Son umutlarımıza ihanet etme!
Genç kal!

MİNARE

Minare işte şurada
gözlerimiz önünde
elimiz altında
dümdüz
göğün
mavi kağıdın karşısında
bir tükenmez kalem gibi.
Fakat göğe
mesaj yazabilmek için
onu tutacak
onunla yazacak
el yok ki.

MESAJ

Sissiz de, Tire ve Sidon,
binlerce yıl burada yaşanmış
ve yine de yaşanacak.
Biz insanlar otlar gibiyiz-
ezilir, kurur, boğulur, çürür.
Sadece toprak kalır.
Biz insanlar karıncalar gibiyiz-
çiğnerler, yok ederler gene toplanırız.
Vaktiyle buradan Hind'e sefere çıkılmış,
Kim düşünebilir ki bunu
Via Egnaçia yoluyla Çiçeron
Selaniğe sürgün edilmiş.
Drama etrafında
Çetin savaş arifesinde
çadır altında
Sezar'ın görüntüsü Brütüs'e görünmüş.

Sonra Tiveripol'da din uğruna düşen
onbeş kişi takdis edilmiş.
Beyaz Göl'ün kaynadığı yerde
Naum manastır kurmuş.
Bu topraklar Kıral Marko'yu da yüreklendirmiş.
Ve gene de,
ne dersin onuru kırılmamış mı?
Bunsuz olgunluğa varılamaz mıydı?
Her şey önceden görülmüş-
biz gidiyoruz,
toprak ise kalıyor.

ATSO ŞOPOV / 1923 - 1982

1923 yılında İştip'de doğup, 1982 yılında Üsküp'te ölmüştür. Makedonya Bilim ve Sanat Akademisi'nin kurucularından biri sayılan yazar Makedon edebiyatında sadece şair olarak bilinir. Uzun yıllar yayıncılıkla uğraşmış ve bir ara Yugoslavya'nın Senegal Büyük Elçisi görevinde bulunmuştur. Birçok değerli çevirileri vardır.

Şiir kitapları: ***Şiirler*** */ Pesni - 1944/,* ***Gençliğin Demiryolu*** */ Pruga na mladosta - 1950/, Slavko Yanevski ile birlikte /,* ***Gramos'a*** */ Na Gramos - 1950/,* ***Ellerimizle*** */So naşi race - 1950/,* ***Dert ve Sevinç Dizeleri*** */ Stihovi za makata i radosta - 1959/,* ***Sessizlikle Kaynaş*** */ Slej se so tişinata - 1955/,* ***Rüzgar Güzel Havayı Getiriyor*** */Veterot nosi ubavo vreme - 1957/,* ***Olmazlık*** */ Nebidnina - 1963/,* ***Külde Fal Bakan*** */ Gledaç vo pepelta - 1970/,* ***Kara Kadın İçin Türkü*** */ Pesna za crna ženа - 1976/,* ***Bayırda Ağaç*** */ Drvo na ridot - 1980/.*

BAOBAP (*)

Bütün köyü kuşatıyor ama gene de kuşatamıyor.
Hayat ağacı. Ölüler tapınağı. Baobap.
Bütün köyü kuşatıyor, ama gene de kuşatamıyor.
Büyük bir ağaç gövdesi. Kısa Dallar. Yağmur için sakin bir dua.
Yağmurlar ise görünürlerde yok.

Sadece morlar içinde bir kadın, morlar içinde bir kara kadın
ağacın gövdesinin karşısında durmuş
yağmurun bütün büyülerini biliyor,
biliyor amma bunları kimseye söylemiyor.

(*) Baobap, Afrika savanalarında yetişen ve bitkiler arasında en iri gövdesi olan çok uzun ömürlü bir ağaç. Maymun ekmeği ağacı.

Güneş yerkürenin derinliğine düşüyor.
Yeryüzü güneş, güneş yeryüzü, herşey susuzluktan yanacak.
Sadece kocaman baobap göğüs geriyor sıcaklığa,
yağmur duası içinde sakin.
Yağmurlar ise görünürlerde yok.
Dersin nerde ise düşecek kuraklık son damarına vuruyor.

Fakat o birdenbire doğruluyor,
kökünden silkiniyor.
Morlar içindeki kadının doğaya karşı büyüsü onu çılgın ediyor.

Özünün suyunu emmiye başlıyor
görünüşü netleşince de
yaprak açıyor, yeşeriyor...
Yeşil bir ağlayış ve yağmur duası.
Yağmurlar ise görünürlerde yok.

Bütün köyü kuşatıyor, ama gene de kuşatamıyor.
Hayat ağacı. Ölüler tapınağı. Anavatan.

İŞTİP'TE VE JOAL'DA

Ne kadar da büyük bu dünya!

Biri Hisar altında,
öteki Okyanusta.
İki dünya, iki savaş meydanı;
iki ayrı, hayatı kutsal yer.

Kervan ise yürüyor...

Ne kadar da küçük bu dünya!

İştip ve Joal,
biri Hisar altında
öteki Okyanusta.
Halbuki aynı sevgiler,
aynı dalgalanmalar
aynı şair dertleri ve rüyaları.

İki küçük ve adeta adsız şehir
İkiside aynı sevgiyle kardeş.

GÖL KIYISINDAKİ OLAY

Haber yıldırım hızıyla uçuverdi
ve halk göl kıyısına indi bütün
Burnada, burnunun deliklerinde Sibirya çiyi
ve yelesinde sahra kumlarının tozuyla,
gözlerinde bir yıldız parlaklığı olan kanatlı at,
uzun yolculuktan yorgun soluk soluğa yatıyordu.
Dünyayı çevreledi, deniz, okyanusların üzerinden uçtu
ve buraya berrak, soğuk, ilâçlı sudan içebilmek,
bu doğum gölüne inebilmek için zoraki güç buldu kendinde
İndi ve kıyıya yattı, uzun yolculuktan yorgun argın,
yattı göl kıyında son bir çaba için daha gücü yetmemişti:
kuvvetini tazeleyecek
ona hayat gücünü çevirecek
berrak ve ilâçlı suya dalamadı.
Toplanan halk birbirini itiyor ve etrafında mırıldanıyordu.
kadınlar tanrıya dua ediyor, çocuklar gözlerini dört açmış
seyrediyordu.
erkeklerden bazıları için bu görülmemiş bir delilikti,
diğerleri için bu boşuna bir yolculuk ve hedefsiz bir uçuş,
onun için ise bu yaptığının yüce bir anlamı vardı,

dünyayı keşfetmekle doğum yerini keşfetmekti amacı.
Üç gün yatıyordu o göl suyu kıyılarında
kuvvetini çeviremiyordu hiç bir türlü,
üç gün ne kalkıyor ve ne de ölüyordu.
Üç gün halk sabırla bekliyordu,
sonra halk yavaş yavaş evlerine dönmeye başladı.
Dördüncü gün göl kenarında atı yalnız bırakarak.
Tam son kişi buradan ayrılırken
gökten yağmur boşaldı ve göl büyümeye başladı,
dalgalar göl kıyısındaki ata çarpıyordu.
Berrak ve ilaçlı sudan kendine gelen at
boğazı dayanabildiği kadar birkaç kere kişnedi.
Halk korku içinde geri dönmeye başladı,
istemeksizin atın göle nasıl daldığını
dalgalarla nasıl oynadığını
ve berrak, ilaçlı suyu nasıl içtiğini gördü.
Bütün bunlar sadece birkaç an sürdü,
ve bundan sonra at gölün kıyısına çıktı,
doğum yerini keşfederek dünyayı keşfetmemişti.
En yüce amacını beraberinde taşıyarak
uçuşuna ilk defa başlıyormuş gibi yeniden yukarı doğru uçtu.

ŞİİR

Yalvarılara kapılmayan, kavi toprak ol.
Masa üzerinde dilsiz bir heykel ol.
Kalımsızlığa içten gül. Hem de taş
ve acılar içinde çirkince büyüyüver.

Gök ol. Maviliğim ol. Bir demet yıldız.
Dört duvar arasında canlı bir zaman ol.
Hatasız saplan yüreğe. Bir ok gibi.
Kariyatıtaya gibi bana dayanak ol.

SESİMİ ARIYORUM

Yaban denizin sakinliğinde sesimi arıyorum,
bakıyorum taş olmuş.
Onu sonbaharın sarı çöllüğünde arıyorum,
birden bire yeşil oluyor,
Ellerim, benim ellerim değil
/ellerim ayın parmakları/.
Gözlerim benim gözlerim değil
/gözlerim, uzaklığın gözleri/.
Sözüm, tohumun dişleriyle tarlada biten
zamanın çok kuvvetli bir çenesidir.

GOGO İVANOVSKİ / 1925-

1925 yılında Üsküp'te doğdu. Makedonya Yazarlar Birliği' nin en yaşlı üyelerinden biridir. Uzun yıllar Üsküp Radyo ve Televizyonu'nda gazeteci ve sorumlu yazar olarak çalışmıştır. Halen emeklidir. Şiirden başka lirik düzyazı yazıları da vardır. Rus dilinden önemli çeviriler yapmıştır.

Şiir kitapları: ***Yeni İlkay İçin*** */ Za novata prolet - 1946,* ***Dizeler*** */ Stihovi - 1948/,* ***Lazaropole*** */ Lazaropole - 1951/,* ***Şiirler*** */ Pesni - 1953/, Son yıllarda şiirlerinden yapılan seçmeler birkaç kitapta yayınlanmıştır.*

ZAMAN ZAMAN

Zaman zaman gelir keder çağrılmadan
öyle beklenmeden, nedensiz, kendiliğinden.
Bir saman kokusu gibi çöker içine
yer altı suları gibi taşar aniden.

Bakarsın, dersin ovayı bir sis kaplamış
çökmüş her yana sessizce yaslanmış.
Her yanın sap sağlam içinse hasta
boş bir kişiye benziyorsun âdeta.

Esniyorsun, içini sarmış bunca keder
Neden bilmiyorsun, neden bu kader.
Ne sevecek ne ezecek bir halin var
için param parça gönlün karamsar...

KEDER VE YAĞMUR

Yağmur kederin ne olduğunu bilmez
o sadece monoton bir şakırdar,
ıslatır damları, yolları, ağaçları.

Amma gözlerimiz nemli iken,
bunlarda keder konuşurken,
o an bir alışkanlık olarak,
dayarız avuçlarımızı cama,
ve öyle bir ah çekerek:
yaz yağmuru yağıyor, deriz.

Der ve pencereden zor ayrılırız.

DİNLENME

Penceredeki perdeyi çek
ortalık yarıkaranlık olsun,
sessizce kapa kapıyı,
gir koynuma.
Sakın hiç bir şey söyleme
hiç bir şey sorma bana,
sessizlik hüküm sürsün her yana.
Bir an olsun yalnız olduğumu
düşünmek istiyorum.
Ebediliğin bir dönemecine-
zamanın durduğu,-
insanlarını tanımadığım,
kimselere borçlu olmadığım,
hiç kimsenin bana borçlu olmadığı,
her şeyin basbayağı
herşeyin olduğu gibi
her şeyin doğal olduğu-

bir yere vardığımı sanayım.
Tarafsızlığın sakinliği,
dilek ve istekleri
denkleştirdiği bir yerde
olduğumu sanayım.
Uzun bir yola çıkmış
ama hedefine hala varmamış
bir yolcu olarak
bir an için yükümü bırakayım.
Sonra da anlımda biriken
ter damlalarını
elimle hafifçe sileyim.
Penceredeki perdeyi çek,
yarıkaranlık içinde
dinlendiğimi düşüneyim.

TÜM GÖZLERDE

Tüm gözlerde azıcık anlayış buluruz
Gözler, insanların gizlerini
sakin bir döllenmeyle bağlıyan
gökkuşağından bir köprüdür.

Aman, sakın köprüyü yıkmayın
azgın, durdurulamaz, dalgalı,
uğursuz ve kambur bir derinin
kıyılarında yalnız kalabiliriz.

Çocukken derlerdi bize:
yalnız gitmeyin dereye
gitmeyin dereye yalnız.

SIRBO İVANOVSKİ / 1928 -

1928 yılında İştip'te doğdu. Şiirden başka hikâye ve roman yazmakla da uğraşır. Başka dillerden yaptığı çevirileri de vardır. Makedonya Yazarlar Birliği'nin üyesidir ve uzun yıllar Üsküp Radyo ve Televizyonu'nda gazeteci ve yönetici olarak çalışmıştır. Emeklidir ve Üsküp'te yaşamaktadır.

Şiir kitapları: ***Lirik*** */ Lirika - 1951/,* ***Dilek ve Sınırlar*** */ Zelbi i megi - 1951/,* ***Karşılaşmalar ve Ayrılıklar*** */ Sredbi i razdelbi 1953/,* ***Beyaz Çığlıklar*** */ Beli Krikovi - 1956/,* ***Büyülü Yolcu*** */ Magepsan patnik - 1966/,* ***Dağdan Köpük*** */ Pena od planinata - 1971/, Çocuklar İçin Yazdığı Şiirlerini de* ***Sen Cırcırböceği/*** *Veselo Sturçe /* ***Bahar ile Kış Taneleri*** *ve* ***Güneşin Gözü*** *adlı kitaplarda toplamıştır.*

ÖĞLEN GÜLÜ

Seninle geceyi geçiren güller
kırmızı kelebekler gibi uçtu.

Gidiyor şimdi bir kırmızı orman
sakinliğin iyi gölgesi
bu berrak duman.

Ey öğlen gülü ne dersin
acaba içimize yeni bir
başdönüklüğü mü taşınıyor?

Yolun kıyısındaki ak taşta
kırmızı bir işaret bitişti
Çiçeğin taşa dokunuyor.

Uzak yollardan
anıların sakin bölgesine gelen
bizler için de mi bu bir işaret öncesi.

KÜÇÜK BİR DÜNYA

Küçük bir ova. Durgun bir dere.
Atın sakin kişnemesi.
Kuş cıvıltısı
bu, dallardan birinde
rüya gören bülbül olacak.

Uzatmış salkımsöğüt elini
uyuyan masmavi bir bemte
Tutmak istiyor nedense
onun gümüşümsü sesini.

MİNARE

...Ya da geçmişe salt bir bakış. Güzel bir rüya,
yıldızlardan fışkıran rüya. Bugün unutulmuş
büyük bir mavilikte gümüş bir balık. Yılların
donuk bir gülüşü. Soğuğa yazılı bir dağ sırtı.

Alnında yanan alevle sokağa düşen bir gün.
Seslerden yıldız. Bir türkü için satılmış
küçük bir yara. Toprak ve taştan fıskiye.
Gün batımının kederinden çılgınca yanan ışık.

Bir zamanın çağrısı olan yıldızlara doğru
püskürerek yanan düş. Diyorum ona: haydi anlat
tedirginliğini. Fısıldıyorum. Bağırıyorum.
Cevap veriyor bana sessizce içini çekerek.

MATEYA MATEVSKİ / 1929 -

*1929 yılında İstanbul'da doğdu. Şiirden başka deneme ve eleşiriler de yazar. Makedonya Bilim ve **Sa**nat Akademisi'nin sıralı üyesidir. Uzun yıllar Makedonya Yazarlar Birliği ile Uluslararası Struga Şiir Akşamları'nın başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Bir ara Üsküp Radyo ve Televizyonu'nda genel yönetmendi. Emeklidir ve Üsküp'de yaşamakta.*

*Şiir kitapları: **Yağmurlar** / Dożdovi - 1956/, **Günün Geceyle Denge Olması** / Rommodenica - 1963/, **Süsen** / Perunika - 1976/, **Daire** / Krug - 1977/, **Ihlamur** / Lipa - 1980/, **Trajedinin Doğuşu** / Ragane na tragedijata - 1985 ve **Uzaklaşmalar** / Oddaleçuvanja - 1989/.*

*Şiirleri birçok dillere çevrilmiş ve kitaplar halinde yayınlanmıştır. 1978 yılında **Güzellik Üçgeni** adlı bir şiir kitabı Türkiye'de yayınlanmıştır.*

GÖL

Evet sensin o benim gölüm. Su ve gökten bir çiçek
ovanın içinde delik, bayırın kucağında kuş.
Kıyıdan kıyıya, dalgadan dalgaya giden dilek
sen misin o yaşlı, o güneş, o güzelim söz.

Ne zamandır arıyorum seni göl, söyle nerdesin,
dalganın gözünde mi taşın boğazında mısın.
Belki dağın avucunda gizlenmiş çığlardasın,
yoksa suların külünde ölen bir ses misin.

Çok güzelsin göl, sansar kürkünden de parlaksın,
köpekdişi, kavağın yaprağı, çanların melemesisin.
Sen göl bir dinlenme ve ayva gücüyle dünyaya gelen
üçyüz sargıya sarılmış koca bir isyan bedelesin.

Fakat güneşin gözünden, rüzgarın nefesinden eriyen
sen koskocaman kaya hiç bir an burada değilsin.
Gerçekleşmeyen güzelim yazların sen canlı gümüşüsün,
biçilmiş ot, gelincik ve köpüklerden bir baharsın.

Güneşin paletinden ya da bir rahibin ağzından
çoktan doğan göl sen benim canlı bir ikonamsın.
Yedi yıllık askerim, mezara dek bir kazançsın
sen gelin, bekleyiş ve içimde sonsuz bir ölümsün.

Evet sensin o gölüm benim. Demek sensin şimdi
otlara, çiçeklere yatan, kaya üzerine yaslanan.
Ama senin dalgan gölgesiz uçan bir kuştur var
şimdi de artık herşey köpük, gökkuşağı ve rüzgar

Sen her zaman gölsün. Buradasın ama gene de yoksun
bir kıyı, bir çevre ve gözlerimi sıkan bir çember.
Bir tepe üzerinde, bir dib içinde ve yırtıcının
her zaman senden gizlenip kaçtığı bir fundalıkta.

Evet sensin o benim gölüm. O güzelim ve kadın.
Kumsal öğlen. Unutulmuş kanatlarla bir göndere.
Varsın diye düşünüyorum. Fakat köpükle dolu kıyın,
göl değilmişsin gibi, burada hiç yokmuşsun gibi.

Herşeye rağmen ovada derin kazılmış bir dertsin
bayırların kucaklayışı, her an yalnız olan güneş,
tek kıyılı, tek çemberli ve tek bir bakışlı
taş gibi alev gibi sen hep kendine dönüksün.

İSTANBUL'A GİTTİĞİMİZDE

Santiyago'ya gideceğim.
Boğulmuş deniz kum üzerine yatmış.
F.G. Lorka

İstanbul'a gittiğimizde
Reka kalıyordu
Beliçanlılar Ribniçanlılar Nistrovçanlılar
Reka kalıyordu
İstanbul'a gittiğimizde
oduncular, çobanlar, toprağı sürenler
ah İstanbul'a gittiğimizde
Odesa'ya ve Ulahistan'a
Reka kalıyordu

İstanbul'a gittiğimizde
Reka kalıyordu
Mavrovalılar Volkovçanlılar Niçupurlular
Reka kalıyordu
İstanbul'a gittiğimizde
orakçılar askerler öğrenciler
ah İstanbul'a gittiğimizde
ve uzak Besarabya'ya
Reka kalıyordu

İstanbul'a gittiğimizde
Reka kalıyordu
delikanlılar damatlar dullar
Reka kalıyordu
gözyaşlarla dertle naletlerle
Reka kalıyordu
eh İstanbul'a gittiğimizde
ve uzak İskenderiye'ye
Reka kalıyordu

İstanbul'la gittiğimizde
Reka kalıyordu
Vardar Tuna ve Rüzgar yollarında
Reka kalıyordu
İstanbul'a gittiğimizde
ova deniz ve yas peşinde
Reka kalıyordu
eh İstanbul'a gittiğimizde
ve uzak Amerika'ya
Reka bizimle taşınıyordu

Eh İstanbul'a gittiğimizde
ve orada kaldığımızda

ALACAKARANLIK

Kırmızı. Kırmızı. Kırmızı.

Coşkun bir türkü gibi
ormanların
mavi denizinde
kayboluyor
alacakaranlık...

Otlardan kavala kadar,
sürülerden bulutlara kadar
her şey coşmuş
yanıyor.

Göğüsten tâ türküye,
adımdan çeşmeye kadar,
her şey tuhaf
bir okşanma içinde.

Sürü kavala aşık,
çan türküde kaybolmuş,
göz şakayıka delice vurgun.

Kırmızı. Kırmızı. Kırmızı.

DİNLENME

Sıcak başaklar yanında uyuyor genç orakçı
Yorgun ellerinden uçup gitmiş sarı orak
bayıra dayanarak
sakin bölgeye bakıyor

Uyuyan başaklar üzerinden
korkan bir kuş uçuverdi
sonra bir anda daldı vücudu
onların sakin nefesine

Gülerek kımıldadı orak bayardan

Başaklarda sabah hışıldayınca
tarlanın altın tellerinde
yeniden türkü söylemek için
o usulca yürüyerek iniverdi
orakçının nasırlı ellerine

YANKI

Ormanda tınlıyor
baltanın vuruşu

Sesle balta gömülüyor
ormanın bedenine
Rüzgâr ölçüyor oduncunun
yankı ve sesini

Ağacın gövdesi inliyor
yongalar titriyor
güneş altında

Ağrı ve ormanın
bilgisini
ağacın gövdesini
yok ediyor.

Ardında ölüm çökmüş
bunun sırtında da güneş

ÇAĞRI

Dur ve yavaş yavaş
toprağın derinliğinde
gümbürdiyen güz ürünlerine doğru yönel

Kadının hamileliği gibi
sürünün huzursuzluğu gibi
güneşin duvarlara
dökülüşü gibi

Düşüncenin kovanı
bölgede çoğalıyor
Bunda anıların kümesi
ufalanıp dağılıyor

Sen bilinen otların
çevresinde dönüyorsun
zamanın helisi ise çekiyor seni
yeni aydınlıklara doğru

Geçebilirsin burada durmaksızın
sözlerin tuzağı içinden

İHTİYAR KADININ ÖYKÜSÜ

İki inek ve bir değnek
otlarla dilsiz konuşmada
Yanlarında dolanıyor
günün bozkır bakışı
güneşin yorulmuş gözü

Sonbahar gelip gidiyor
anıların sisleri içinde

Ne değnek yeşerecek
ne de kadın koşacak
gittikçe kararmakta
sözlerin mavimsi ufuğu

Sonbaharda yapayalnız
susmakta uzaklar

GANE TODOROVSKİ / 1929 -

1929 yılında Üsküp'te doğdu. Makedon edebiyatında şair, eleştirme ve edebiyat tarihi üzerinde denemeler yazan bilgin olarak bilinir Birçok dillerden Makedonca'ya yaptığı değerli çevirileri vardır Halen Üsküp Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde edebiyat dersleri hocasıdır.

Şiir kitapları: ***Sabahlarda*** */ Vo utrinite - 1951/,* ***Tedirgin Eden Sesler*** */ Trevozni zvuci - 1953/,* ***Sakin Adımlar*** */ Sopokoen çekor - 1956/,* ***Gökkuşağı*** */ Bozilak - 1960/,* ***Bir İş Gününün Apotezi*** */ Apoteza na delnikot - 1964/,* ***Susulamıyan Acı Yudumlar*** */ Gorçlivi goltki nepremol - 1970/,* ***Çirkin Gün*** */ Sneubaven den - 1974/ ve* ***Üsküplüler*** */ Skopjani - 1981. Birçok şiir kitapları yeniden basılmış ve yabancı dillere çevrilmiştir.*

RÜZGARDAN KARMAKARIŞIK OLAN AKŞAM

İkinci renklerle fakir!
Bozca -
öylesine çirkin ve kısık bir dekor.
Aptalımsı bir tek düzenlik içinde
boyuna uzanıyor kederli sokak.
Şehri baskısı altında tutan
o bilinen
korkunç boşluğu
nasılsa hissediyorum.
İyiki bu akşam
yavuzca
ve aptalca
geldi şer için doğmuş rüzgâr.
Alnımızı açmasını
gözlerimizi ovuşturmasını
bizi uzaklara itmesini

bilen bu avarenin
barış ve huzur bulabilmesi için
yok olan elleri çiçek açsın.
Böylece çocuksu,
özlem çekerek dalalım
dünyanın bütün karmakarışıklığına -
Birinin kıvrık saçlarını karma karış etmek
gerçekten büyük bir zevk;
boşça bir ikindi zamanı
rüzgârdan karmakarışık
akşama girmek zevkli olduğu kadar.

NOKTÜRN

Yazın geç vakit niyet ettim
yürüdüm Büyük yola çıktım...

Düşüncem parlak, içimde sevda
alnım da açık gittiğim yolda.

Dört bir yan derin uykularda
ben ise kasırganın sırtında.

Hedefim, adı sonsuzluk olan
bir bölge, bir diyar, bir alan.

Her yandan korkunç bir çığlık:
aman sakın, dur yapma delilik!

Oraya giden bu yola birader
dönüşü olmayan yol derler.

SEVGİ TÜRKÜSÜ

Herşeyi mi verdim? Her şeyi mi aldın sen?
Görüşmek üzere! Söyle daha ne bekliyorsun?
Unutma, trajedimizin son deyişi yoktur.
bu, durmadan akan bir dere gibi sonsuzdur.

Yolunda olan herşeyi alıp götürür
yazın da çok kez kıyafet değiştirir -
her yanı kurutan sıcak rüzgârdan
bir damlacık olsun su dilenir.

Teknesi doluyken gümbür gümbür akar
dört yanı -ovaları hep su basar-
İşte sevgimiz böyle her zaman
iç yakar en sağlam olduğumuz an.

Görüşmek üzere! İlk ilkyaza kadar!
Bol, cömert, sıcak ve yumuşak
yaşayabilmek için çırılçıplak
bir dere gibi coşup taşacaksın...

TSANE ANDREEVSKİ / 1930 -

1930 yılında Kratova'da doğdu. Şiir ve hikâye yazar. Uzun yıllar Üsküp Radyosu'nda gazeteci ve sorumlu yazar olarak çalışmıştır. Emeklidir ve Üsküp'te yaşar.

Şiir kitapları: ***İyilikler*** */ Dobrina - 1956/,* ***Törenler*** */ Sveçenosti - 1964 ve* ***Bağlar*** */ Vrski - 1982/, Çocuklar için yazdığı şiir kitaplarını da:* ***Güneşli Mesaj*** */ Sonçeva poraka - 1951/,* ***Yeni Ne Var*** */ Sto ima novo - 1959/,* ***Horzlu Gezegen*** */ Planeta so petel 1976/.*

Radyo ile televizyon için de birkaç oyun yazmıştır. Hikâyelerinden bir seçme Türkçe de yayınlanmıştır.

YENİ GELİŞ

Kuşların adı olmadığı
diyarlara gene geldim;
sevgiyle silahlanmış geldim
ve gördüm-kuşlar mavinin çiçeği olmuş,
ve gördüm
-çiçekler renk ve kokuların kuşları olmuş.

Okşuyorum sizi kuşlar, çiçekler,
sevgiyle büyümüş sizi fısıldıyarak okşadım
ve gördüm
-aydın hiç bir zaman diz çökmez
ve havada sınır kazacak
keser hâlâ bulunamadı.

Fısıldayarak ormanların müziğini,
suyun dalgasını ve taşın alnını okşadım
ve olgun bir düşünce içimi aydınlattı:

tohum korkunun ne olduğunu bilmez
ve omurga kemiğini de bükmez;
güneşi taşta bile selâmlarlar
ve şiddetli yurtlarını kutsarlar...

Onlar gibi bu taş diyarında
bir türkü olmak istedim.

GÖL KIYISINDA BEYAZ TÜRKÜ

Ey, siz, beyaz çanlar,
beyaz türkülü beyaz çanlar,
hadi vurun bu kıyıya,

Ey, siz, beyaz çanlar,
beyaz beyaz gürüldeyin,

Sökün kara kapıları,
atın kara eşikleri
girin kara avlulara.

Ey, siz, beyaz çanlar,
girin kara avlulara,
burda beyaz çanlar olun,
beyaz boyunda beyaz çanlar.

ANTE POPOVSKİ / 1931 —

1931 yılında Debre'ye bağlı Lazaropole Köyü'nde doğdu. Tıbbiyeyi bütünlemesine rağmen gazeteci ve yönetici olarak çalışmıştır. Şiir yazar, deneme yazar ve başka tür yazılarla da uğraşır.

Şiir kitapları: ***Yankılar*** */ Odblesoci - 1953/,* ***Vardar*** */ Vardar 1958/,* ***Boyun Eğmemek*** */ Nepokor - 1964/,* ***Taşça*** */ Kamena - 1972/,* ***Sıryazı*** */ Tajnopis - 1975/,* ***Sevgiyazı*** */ Ljubopis - 1981/,* ***Mavi Türkü*** */ Plava pesna - 1984/ ve* ***Başlıksız*** */ Nenaslovljena 1988/.*

Şiirleri birçok dillere çevrilmiş, Türkiye'de de yayınlanmıştır.

KÖYÜN ÇINARI

Günbatısında farkedilebilecek tek şey
kökü ölü, dalsız ve yapraksız bir gövde,
taşlık yerde kurulmuş bir turup.

Ne birşey bekliyor ve ne de bir umudu vardı,
kuşlar bile üzerine konmazdı,
sadece batarken güneş uzatırdı gölgesini...

Hiç kimse farkında değildi - fakat o hatırlıyordu
çocukların geldiği günü, büyüyüşlerini, oyunlarını
nasıl beyazlandıklarını ve sustuklarını...

Kuşakların üzerinde taşlaşmış bir yankı.

İKİMİZ İÇİN SONBAHAR

Susmak,
ateşi demirle körüklememek,
başlanmamış ekmeği ısırmamak,
ana yollardan gitmemek,
gecenin gökyüzüne bakmamak,
öyle, tanışmıyormuş gibi
hiç bir zaman görüşmemiş gibi
birbirine hiç dokunmamış gibi:

şimdi iki canlı taşız,
zaman zaman aradan sadece rüzgâr
sıvışıp geçer ve eser...

İKİ TAŞ DİREK

Taştan iki direk
köy önünde
yola çıkmış.

Bir kuş sıçrayıp uçuyor
gâh bir taşa-gâh ötekine,
ve taşlarda rüzgarların oyduğu
yazıları okuyor.

Demek iki çıplak taş,
köy önündeki bayıra çıkmış
sadece karşılıyor ve uğurluyor.

Karşılıyor - uğurluyor,

uğurluyor...

DÜŞLERİMDEKİ EV

Blaje Konevski'ye

Toprağa gömülü kazıklardan iskelet bağladım,
bastım çamuru, duvarlar kurdum,
duvarların güneşte yankısı vardı.
Güzel bir yuva yaptım: Raflı, zincirli,
çengelli, ocaklı,
yüksek bir baca yaptım ve bu sabah baktım
dumanla vücudumun
ve güzelim adımın nasıl dolaştığını:
toprak altında alçak-yıldızlar üzerinde yüksek.

Düşlerim arasında evimi kurdum
-iskeletime göre;
bir manastır ile bir göl arasında.

Ve evimin yalnız bir kapısı vardı.
-girebilmem için yetecek kadar;
ocak kıyında bir yatak da
-içinde yatabilecek kadar;
ölümünle birlikte yalnız başına
hamilelik gecesinde -gelinle olduğu gibi.

YOVAN STREZOVSKİ / 1931

1931 yılında Struga yakınlarında olan Podgortsi Köyü'nde doğdu. Şair, hikâyeci ve roman yazarıdır. Yaşlılar için olduğu gibi küçük çocuklar için de yazar. Bir ara Üsküp Radyosu'nda çalışmış ve sonra Uluslararası Struga Şiir Akşamları'na yönetmen seçilmiştir. Yirmi yıldan çok bu görevde bulunmaktadır.

Şiir kitapları: ***Fısıldayışlar*** */ Şepoti - 1958/,* ***Zaman İçinde Adımlar*** */ Çekori ve vremeto - 1971/,* ***Sonsuzluğun Orfeyi*** */ Orfey na beskrayot /,* ***Velebilye*** */ Velebilje - 1985/. Çocuklar için yazdığı şiirleri de:* ***Cırcırböcekler*** */ Svetulki - 1957/,* ***Renkli Şiirler*** */ Şareni Pesni - 1959/,* ***Renkli Ayna*** */ Sareno ogledalı - 1965/,* ***Kuzeyden Güney Kutba Kadar*** */ Od severen do juzen pol - 1966/.*

KUŞ VE TAŞ

Kuş hep bir taşa konuyordu
kendini sevdirmek için
taşa türkü söylüyordu

Taşın âşık olduğunu düşünürken
taş üzerinde kuşu ölü buldular

Canavar, taş,
kanatlarını almak için kuşu öldürdü

Toprak her zaman için
nalladı taşı kendine

DÜŞÜNCE

Ayağa kalkınca
bizi deniz gibi çalkalıyor
tıpkı rüzgar gibi:
nekadar daha büyükse -
ateş o denli çok alevleniyor

Bizi nerde ve ne zaman
şaşırtacağı bilinmez

Tüzüğe düşer
amacına varabilmek için
görülmeyen sınırları değiştirir

İşi bittikten sonra
tıpkı Tanrı gibi davranır
dünyayı yaratmaya başlar

BOŞLUK

Yansıması olmıyan ayna
dipsiz bir dip
Ona hakimiz diye görünür
biçimlere girer sanırız
oysa her şeyin dışında
Biz yaşadıkça
o da var

Ölümümüzle
daha da büyür

YOVAN KOTEVSKİ / 1932 -

1932 yılında Ohri kentine bağlı Prisovyan'i Köyü'nde doğdu. Sadece şiir yazar. Bir ara gazeteci olarak çalışıyordu. Şimdi kütüphanecidir. Uluslararası Struga Şiir Akşamları'nın başkanı görevinde de bulunmuştur.

Şiir kitapları: ***Tanağartısı Öncesi Gülüş*** */ Nasmevka red zorite - 1958/,* ***Toprak ve Tutku*** */ Zemja i strast - 1958, /* ***Kötü Zaman*** */ Zlo doba - 1963/,* ***Ağırlık*** */ Tezina - 1965/,* ***Yeşil Kapılar*** */ Zeleni porti - 1975/,* ***Herakleya*** */ Herakleja - 1978/,* ***Kıran*** */ Pomorija - 1981/,* ***Uyanık Kalmak ve Düşlemek*** */ Bdenija i snovidenija - 1982/,* ***Ürünler*** */ Plodovi - 1984/,* ***Tapu*** */ Tapija - 1985/, ve* ***Homeri Okurken*** */ Çitajki go Homera - 1988/.*

KIZIN BEYAZ SEVGİSİ

Bir sonbahar daha bekleyeceğim:
Kış yolları karla örtüyor,
ilkyaz dönürleri getirecektir.
Ana, neye dinliyorum kalbimi?
Ona yol kenarında rastlarsam
çiçeklerden çelenk öreceğim
bununla boynunu süsliyeceğim.
Yeşil yumak, herdemtaze gülüşü
getiriyor ilkyazda güney rüzgârı
Kaynak yanında bir rastlarsam
avuçlarımdan su vereceğim ona.
Ana, neye dinliyorum kalbini?

EKMEK

Birkaç sözcükle sırrını çözüyorum
yılın en sıcak günü olarak bekliyorum seni.
Yıldızları yakınlaştırın Saman yolu gibi

biz bize değil hem de sofrada yabancıyız.
Köpek mi insanın insan mı köpeğin?
Peşimde koşan yabancı gözlerden korkuyorum.
Tatlı kabuk adına seninle evlendim.
Sen kuru toprak ve tabanalar üzerinde
zorla yazılmış adlardan acı bir adsın.
Ekmek. Kapıyı açıp bar bar bağıracağım,
zalım yıllardan aç kalan anama,
doymayan kökler gibi dalmış bakışlar
temelden yıkılan karşıdaki eve.

SEVGİ VE ÖLÜM

Ben ve benim sevgili kızım
sevgiden bir birimizi kaybettik,
dünden ölüm oyununu oynıyorduk.
Bizim çırılçıplak ayıplığımızdan
Tanrılar hep gizli kalıyor.
Yürekten başka bir yürek kazdık,
sırtımız şiddetli ağırdı
sonra çılgınca vurulduk hepimiz
sonbaharın akşam ateşine.

Doğurun!- toprak doğruyor...
bizler de Havva gibi doğuruyoruz.
Dünden sevgi ve ölüm oyunundan
ağır yaralı olanların
yaralarını sarmak için
saçlarımız yeterince uzun.
Sonbahar deresinde otlar soluyor.

Taştan sonra su akıyor
toprak akıyor, gök akıyor,
alevden ateş ıslık çalıyor
çocuk, toprak, taş ağlıyor.

GÖRE NAPESKİ / 1933 -

1933 yılında Pirlepe'de doğdu. Şair ve hikâyecidir. Üsküp Radyosu'nda gazeteci olarak çalışmaktadır. Makedonya Yazarlar Birliği'nin üyesidir.

Şiir kitapları: ***Rüzgarı Avlıyanlar*** */ Lovci na vetrot - 1965/,* ***Zaman Süresi*** */ Vremetraenje - 1975 ve* ***Prilapon*** */ Prilapon - 1982/.*

TURNALAR

Uçup gidiyor,
güneye doğru turnalar,

Bu yolculuklarında bir elveda var
çığlıklarında da bir keder
sessiz kalışlarında fısıldamalar
yalnızlıklarında dostluk tüter.

Uçup gidiyor
güneye doğru turnalar.

SOKAK

Gözlerini yoruyor
bir sürü demir
betonarme.

Yolun açık yönünde
kendi başına
gidip yürüyorsun.

Etrafta bir kalabalık
insanın içinde
büyük bir boşluk.

Bir gün, belki bir gün,
diye düşünüyorsun
geçeceksin sokağı.

Fakat beklediğin an
yeniden bir doğuş için
bu yolun nekadar sonsuz
nekadar umutsuz olduğunu
göreceksin inan.

YAĞMUR

Gecenin içinden geldi
oluklardan hafif akarak.

Hafta sonunu bir yerde
geçirmeyi düşünenler
balkonlardan
içlerinde bir sızı ile
seyrediyor dört yanı.

Hiç bir şeyi düşünmeyenler
yataklarında rahat rahat
düş görmeye
devam ediyor.

Yağmura sadece
parklarda
sararmış yapraklar
seviniyor.

GÖKDELENDE SABAH

Burada herşey hergünkü gibi:

bir yerden çalan saat sesi
başka bir yerden sabah küfürü

bir yerden kaygana kokusu
başka bir yerden yanmış süt

katlardan birinde çınlıyor radyo
başka birinde bebeğin ağlaması

kimisi merdivenden koşarak iniyor
kimisi de alışverişten dönüyor

fakat aralarından en çoğu
otobüsler peşinde koşan
işlerine gecikmiş kişiler.

MİHO ATANASOVSKİ / 1934 —

1934 yılında Üsküp'te doğdu. Şair ve hikâyecidir. Üsküp Radyosu'nun dram redaksiyonunda çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Gözler ve Sisler*** */ Oçite i izmaglinite 1955/,* ***Hiç Bir Zaman Yalnız Değilim*** */ Nikogaj nesumsam - 1957,* ***İlkyazlar Geçiyor*** */ Minuvaat proleti - 1959/,* ***Şakayıklar*** */ Bożurika - 1963/, ve* ***Dere*** */ Reka - 1975/. Çocuklar için yazdığı şiir kitapları da:* ***Arslandan Korkuya Kadar*** */ Od lav do strav - 1962/, ve* ***Bir Arslan Korkudan Ağlıyor*** */ Eden lav plaçe od strav - 1967/.*

KUŞKU SONESİ

Eski tuğla fabrikası ardındaki virajda
bu akşam ikimiz yalnızız dere kıyında
düşüncelerim vücudunun biçimini alıyor
ama suyun da vicdanı temiz değil

Sözün her iki yanında çokça varsın
benim için biricik peyzaj senin sesin
bütün patikalar yolun kavşağını bıraktı
beni kimse insanlar arasına döndüremez

Herşey hiç bir şey olmamış gibi olacak
bu eski tuğla fabrikası ardındaki dönemeçte
tesadüfen yakalanan gelip geçenleriz biz!

Yumuşak toprak üzerinde şapırdıyorsun
korkuyorum diri bataklık yutmasın seni
artık hiç kimseye inanmamak gerek.

AKŞAM TÜRKÜSÜ

Tepedeyiz şehirse önümüzde
tıpkı ateşlenen bir mangal gibi

Öpüşün açık kapıları önünde
dilek bir kuş gibi çıldırıyor

Bu, söz kökünün bilinç derinliğine
batıp boğulduğu önemli bir andır

Evler mutluluğu kendinden uydurmakta
sağlıkları gibi sevgiyi koruyorlar

Haydi yola çıkalım önümüzde koca şehir
büyük bir mangal gibi ateşlenmekte.

İLKYAZ MOTİFİ

Evin balkonundan silktiler
öpüşün son kırıntılarını

Kadının beyaz dirseği gibi
parıldadı geçen sabah

Seslenerek açtı kayısılar
ak memelerin flütünden

Sokağın tam öteki ucunda
beyaz bir kuş ve kızcağız duruyor

Sessizliğin en sesli türküsü olarak
ortalıkta salt bir ağartı kaldı.

PETRE M. ANDREEVSKİ / 1934 —

1934 yılında Demirhisar yakınlarındaki Sloeštiça Köyü'nde doğdu. Şiir, hikâye, roman ve tiyatro oyunları yazar. Üsküp Radyosu'nda gazeteci olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Düğümler*** */ Jazli - 1960/,* ***Hem Gökte ve Hem de Toprakta*** */ I na nebo i na zemja - 1962/,* ***Deniçiya*** */ Denicija - 1968/,* ***Uzaktaki Örsüler*** */ Dalni nakovalni - 1971/,* ***Övgü ve şikayetler*** */ Pofalbi i poplaki - 1977/ ve* ***Ebedi Ev*** */ Veçna kuka 1988/.*

Şiirleri birçok dillere çevrilmiştir.

GÜNBATIMI OYUNU

Toprak ile nalları arasındaki kıvılcımla
hızlı dönüyor atım yedinci dünyadan

Onun güney nefesi köyü altüst ediyor
ağaçlardaki yeşil alevi de savuruyor
ahırlarımızdan sığırlar yok oluyor

Ne bizim ne de onların olan askerleri
taklid ediyor ustaca arkadaşlar

Ünlü kırallığın son konağı önünde
sarı köpükler kapanmadan önce
altıncıyla biz beş kişi kaldık

Kafamda, eğer bu kafa benimse
iki ufuk veriyor birbirine el

Bir taşa dokunur dokunmaz
başımda kırmızı gelincik açıverdi

Kapılarda söğüt dalları büyürken
ev etrafında birkaç söz öteberi telâşta
Eremiya'yı ise biri durmadan kovalamakta

Gölgelerinde tuzakları görülen
her yandan kara tellallar geliyor
giriyoruz bizi kovalayan dünyaya

GERÇEK VE RÜYA

Samandan yapılmış bir ev aşırı
bunu gereken yerden kuşatarak
iki kedi aralarında sözleşiyor

Dört yuvarlak ayna
geceden eriten
vücutlarını gösteriyor

Hiç haberleri olmadan
hiç bir zaman yaşamayan
insanlarla insanlar konuşuyor

Sarı işaret veya öpmeler
iniyor vücutlarından
durmakta olan dereye

Kimbilir kaç ölü hoşlanıyor
kendi sıcak ölümlerinden
herkes bana söyledim sanıyor.

Ben ise göklere asılmış
altın salıncakta sallanmak için
küçük kızı arıyorum dört yanda

Çocuklar kilitli yolculukta
bezden küçük arı canlanıyor
iplikle işlenmiş ince oya gibi.

DAĞDA GECE

Onun kökleri
iki mor dağ arasında uzanan
kırmızı ovadan başlıyor

Kuşların kanatlarını alıyor
Sesim ortalığı karartır diye
çığlık koparmaya korkuyorum

Ağaçları birbirine yanaştırıyor
sonra da yabancılaştırıyor

Dağ otlağında işitilen
elimdeki baltanın sesi
zehirli bir yılan

Perileri dereye getiriyor
bunlar yıkanıp kayboluyorlar
Vücutlarında kırılıyor boncuklar

Derinliğinde trampet çalıyor
ve kuru bir tufanı ilan ediyor

Karmakarışık gezintisinde yürüyorum
çok geçmeden orman farkıma varıyor
Üzerimde yakılmış bir böcek uçuyor

Dallar arasında upuzun teller
biri bunları örüyor ötekisi bozuyor
bense zavallı iki yerde yatıyorum

Seni dikkatle dinlediğim korku
diz beni kurşuna mahkûm olmadan.

HIDRELLEZ

Ağaçlara yitirdikleri elbiselerini çevirir
birkaç taraftan
geldiğinden dolayı
Hızır peygamberin ejderhasını öldürür

Koca ceviz ağacı altında
göğün solundan sağına doğru
uçar kızlar

Dizleri yuvarlak
bir sıcak poğaça gibi
alınlarında ısırgan dolaşıyor

Gün dört bayırda yenilmiş
sadece biri ellerini kaldırmış
Gel beraber birlikte olalım
üçüncüsü de bizimle olsun.

VLADO UROSEVİÇ / 1934 —

1934 yılında Üsküp'te doğdu. Makedon edebiyatında şair, hikâyeci, denemeci ve eleştirmen olarak bilinir. Birkaç antoloji de düzenlemiştir. Makedoncadan Sırphırvatçaya yaptığı birçok değerli çevirileri vardır.

Şiir kitapları: ***Bir Başka Şehir*** */ Eden drug grad - 1959/,* ***Görülmiyen*** */ Nevidelica - 1962/,* ***Yaz Yağmuru*** */ Leten dozd - 1967/,* ***Yıldızlı Terazi*** */ Svezdena terazija - 1973/,* ***Suya Dalmanın Çanı*** */ Nurkaçko svono - 1975/,* ***Düşliyen ve Boşluk*** */ Sonuvaçoti prazninata - 1979/ ve* ***Hipnopolis*** */ Hipnopolis - 1986 .*

GÜNEY YILDIZI

O bölge ve aradığım o ad nerede
çocukluktan o resim o çizili duvar
o iz o gölge o yıldız
hiç bir yerde bulunmayan o şehir
Aldebaran denen o ülke nerede

Uyku öncesi beklenen o rüya nerde
o yol anlamıyla kavgada o işaret
o deniz o yaz o gökkubbe
külün ortasında gizlenen o bitki
Aldebaran denen o türkü nerede

Anlamı geç kavranan o ses nerede
o ateş sonuna dek iyimser olan yaşlı
doğuştan bizimle olmayan o yara
o renk o sevgi o resim
Aldebaran denen o kadın nerede

Her yerde yabancı olan o yolcu nerede
o kök dalgadan başlayan o dalga
o dere o yol göstergesi o orman
o kuş o yaşlı kadın
üç kez gerçek üç kez aldatılmış Aldebaran

KAOS

Yeşil gözlü kadınların sayısı hep daha fazla.
Vaktinde gelmeyen trenler de gittikçe artıyor.
Cellâtın uyukladığı büyük bir salona
saygıyla girenlerin de sayıları çoğalıyor.

Kuruyan kavaklar her yerde gitgide daha çok
Terkedilen kentlerin de sayısı daha fazla.
Gidenlerin adları gittikçe daha az işitiliyor.
Üşümeye neden olan hava akımına dayanan yok.

Mavi renkten korkan insanlar zamanla daha çok.
Elinizden çeken dilencilerin sayısı artıyor.
Merdivende duran yabancılar da çoğalıyor.
Bunlar neden böyle diye soranlar da az değil.

RÜYA GÖRENLERİN ÖZGÜRLÜĞÜ

Hedefleri uzak bir ada.
Bağırsanız işitmezler sizi.
Suyun akımına karşı yol almak
Onlar için çok basit bir iş.

Ayakkablarını fırlatıyor.
Altın postu da çalıyorlar.
Uzak köknarlardan uçmuş
kuşları gagalarından besliyor.

Olay teşvik ediyor herbirini.
Bilinmeyen yerlerde yüzüyorlar
Uyanmak onları kilitliyor,
rüya ise özgürlüklerini açıyor.

EV VE YAZ

Dışarıda su dolu
ve kimsenin derlemediği çiçek. İçerde
yağmurda yaşlı bir balık
yatıyor unutulmuş
gezintide. Kapılar,
bir kadının oturup
altın yaz kumlarının
parmakları arasından
geçmesine izin veren
odaya götürüyor. Gözlerini açınca
gölgeler yumuşak oluyor.
O an balkondan
bahçeyi saran duvara düşmüş
ağır meyve dalları görülüyor.
Hiç kimse gelmiyor.
Rüyası mumun yarısından
ve ağaç kurtlarının kemirmesinden
bu evde kim yaşıyor diye
hiç kimse sormuyor bile.
Salt zaman zaman yaz vızıldayıp
şaşı gölgeler ile kör ikindin
arasından biri arı gibi
geçmeye çalışıyor.

PETER T BOŞKOVSKİ / 1936 —

Kruşova yakınlarında bulunan Ostriltsi Köyü'nde doğdu. Şairdir ve eleştiriler de yazar. Çeviri ile de uğraşır. Üsküp Radyosu'nda gazeteci olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Sel Yatağı*** */ Suvodolica - 1962/,* ***Dikenlerden Örtü Postela od trnje - 1970/, ve Gök Taşı*** */ Nebesen kamen 1985/.*

RÜZGAR

Rüzgarın bayrakları
götürüyor
samandan damları

Kavakların boyun eğdiği bu zaferi
acaba kim arıyor
bunu şeytan bilecek

Yarı sağırın da işitmesi
bir mutluluk mu acaba

Çıldırmış ekinler önünde
uykulu oraklarla
acaba kim alay ediyor

Yoksa çıplaklığından korkmuş
deri ve kemikten olan
yollar mı ağlıyor

Ey lanetolası deniz
uzakların piçkurusu

Boğazlarında düğümlenen kültür
ve yaşlanan gözleri ovuşturarak
insanlar bakıyor damlara

Ocakların kızıl demetleri
kara tomurcuklarda
sonsuz kalacak,
Yaz kendi sakinliği önünde kaçarken
yakalanacak diye korkudan bağırıyor.

ORMANDAKİ KAYNAK

Bir şey uykumdan uyandırdı
ve işte geldim
gözlerimi göreyim

Eğildiğim an
bunlardan bitişiverdi
göklere dek yaban bir orman
O zaman salt canıma ihtiyacı olan
hafif bir düşüşün akımı
alıverdi beni

En yüksek ve en yumuşak havadan
en temiz suları ayırıverdim
ve alnından öptüm

Beni çılgınca aldatan efsanenin
gümüş tedirginliği
nerden başlar bilemiyorum

Fakat yaşla ormanda ilk sarı yaprak
gözlerimin önüne düştü
ve aldı beni geri

O zamandan beri
bu gümüş tedirginlik
yüreğimin içinde kalıverdi

Kanımda ise
durmaksızın dönüyor
hiç bir yerde bulunmayan bu efsane

Ormandaki bu kaynaktan
artık gözüme uyku girmiyor.

İNSAN VE AKÇAAĞAÇ

Akçaağacın gölgesi
kendi yolundan dönüyor
ve yavaşça evine giriyor.

İçeride olup bitenleri işitmek için
dayıyorum kulağımı ağacın gövdesine.
Bakıyorum kanunsuzluktan habersiz
iki belli ve uyumlu baş
boy, kuvvet ile uzun ömür üzerine
dertleşip konuşuyor.

Bir an sonra,
gölge öte yandan çıkıyor
ben ansızın sıçrıyorum.
Oysa gölgemi azarlılayarak:
"Sen varken o burada ne arıyor?" diyor.

Verilen cevabı dinliyorum:
Varım ama bundan ne çıkar,
kanun dışı akımlar için
ben bir ilâç bilmiyorum.

MİHAİL RENCOV / 1936 —

1936 yılında İştip'te doğdu. Şairdir. Çevriyle de uğraşır. Üsküp Üniversite kitaplığında çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Ateşin Göçmeni*** */ İselenik na oginot - 1965/,* ***Sözün Gecede Büyümesi*** */ Nokno rastenje na zborot - 1967/,* ***Öteki Taraftan Nereye*** */ Kade od onaa strana - 1968/,* ***Düşün Ucunda*** */ Na robot od sonot - 1972/,* ***Korku*** */ Strav - 1976/,* ***Yarıgece*** */ Polnok - 1979/,* ***Nerez*** */ Nerezi - !982/,* ***Atodaf*** */ Audotafe 1985 ve* ***Feniks*** */ Feniks - 1987/.*

İNSANIN YARATILIŞI

Karanlık aydınlıktan ayrılır ayrılmaz
parıldıyan yerden ağaç yetişti

Altın bir ağaç, altın ağaç.

Ağacın dalları yeşerince
bir kuş kondu dalına

Altın bir kuş, altın kuş.

Kuş türküye başlar başlamaz

ezgiden ateş püskürdü

Altın bir ateş, altın ateş.

Ateş kül olur olmaz
külden insan doğdu

Ölümsüz bir insan, ölümsüz insan.

DENİZ
/ Geceyarısı /

Karanlık bir ses geceyarısını bildiriyor.
Görülmiyen bir oktan
Vücudum vurulmuş düşüyor.

Ağaçlar kime doğru yükseliyor
Selviler neye yıldızları nişan almış?

Yiyor üç boynuzlu canavar
Denizin berrak çiçeğini taze taze
Sonra dönüşüyor
Fosforlu bir balığa.

Gece yarısında
Kaybolan yüreğim
Dönüyor süslenmiş
Beyaz sarmaşıklarla.

GÜNBATIMI
/ büyükleme /

İki kara yelken kapadı alanı
Gece baskınından korkan
Kuşlar göğe doğru uçuyor

Bu, mavi gölgelerde yatan
benim hasta ruhum değil mi?

Geçiyorum ama kimse farkında değil
Kıyıya, kuş gibi düşen kayın ağacı için
İçimdeki dert yıkıyor beni,

Bu, mavi gölgelerde yatan
benim hasta ruhum değil mi?

ÇINAR

Gövdesinden püskürüyor
Yeşil alevler
Kabuğunda eşek arısı
vızlıyarak iskeletini kemiriyor

Herkesi hatırlıyor
Kendini unutuyor

Etrafında ölüler
yaz oyunlarını oynuyor
büyülü sazlar arasından
yağmur için dua ediyor

Ona adanmış yıldırım
bize çarpıyor.

KADIN

Seni düşünüp bir söz içine koyuyorum
sözcük nefes almaya başlıyor
Ben adını yazmaya çalışırken
güzel bir günde kuş seni getiriyor

Seni düşünüp bir tane içine koyuyorum
Tane çimlenip gonca olmaya başlıyor
Sevgiden kuşlar uçup giderken
sen göz yaşı ve bir ceylan gibi titriyorsun

Seni düşünüyor ve bir kitaba koyuyorum
Kitap nefes almaya başlıyor...

İVAN ÇAPOVSKİ / 1936 —

1936 yılında Ege Makedonyasının Voden şehrine bağlı Pojarsko Köyü'nde doğdu. Şiirden başka roman da yazar. "Makedonya Kniga" yayınevinde sorumlu yazar olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Zeytinlikler Altında Kül*** */ Pepel pod maslinite - 1963/,* ***Yağmur, Yağmurdan sonra Vera*** */ Dozd, po dozdot Vera - 1965/,* ***Protestanlar*** */ Evangelisti - 1969/,* ***İyi bir Uzaklık*** */ Ubava razdelina - 1973/,* ***Kayık*** */ Laga - 1980/ ve* ***Hapishaneler*** */ Zatvori - 1982/.*

SÖZCÜKLER

Kökleri deniz ve kayalarda
zeytin ağaçlarının yanında
ona üç yüzük verdim.
Biri altından,
öteki gümüşten
üçüncüsü bronzdan.
Yaşamın taçlanması
ve sevginin kaynaşması için
o yaz yetecek kadar
üç yüzük, üç sevgi.

Dalgaların kıyısında, yatakta,
yüreğinden bir yüzük çıktı
ve deniz üzerinde
bir zakkum gibi durdu.
İkinci yüzük canından çıktı
ve yüzüm üzerine
dar ağacı gölgesi gibi yerleşti.

Üçüncü yüzük,
belki de altından olanı,
gökyüzüne yayıldı,
bir yıldızdır dersin.

SESLER

Toronto'ya çağırıyor ağabeyim
gideceğim oralara
Kızkardeşim Polonya'ya gel diyor
ona gitmeye hazırlanıyorum
küçük kardeşim Avustralya'dan yazıyor
bir gün de kendimi orada bulacağım.
Sevgili annem beni
Makedonya'da özlemle bekliyor
ona hiç gitmez olur muyum?
Zaten ben onun karşı tarafındayım.
Sadece babam daha seslenmedi.
Arkadaşlarım, Makedonya uzaktır diyor,
Avustralya daha yakınmış,
Polonya daha güneşliymiş,
Kanada daha eğlenceli,
Amerika daha zengin,
Bir kendimi
dinlemem daha kaldı bana.
Oysa çoktan yolculuğa hazırlanıyorum.

GEMİ

Memleketim bir gemi gibidir
kuzey rüzgârları batıya
güneyden gelen doğuya iter onu.
Yelkenlerinin yırtıldığında
ve eski keten bezleri ağardığında,
suları durmuş zeytin yağı gibi

yıllanmış şarap ile
Sevdiğimiz elmalara kokar.
Üzerindeki gök buzdan bir saç
altındaki denizse tuzdan bir çöl.
Rüzgarlar buzla oynar
ve öte beri tuz eker.
Su damlaları ise kanla karışır.
Güneşin gemisi ile
küflenmiş ekmek
git gide daha çok yeşil okyanus balmumuna
ve mantara kokar.
Rüzgarımsı yıllardır
zindanlarda kilitlenmeden durur
sahil ise boyuna genişler.
İçimde bir civciv yüreğinin gizlendiği
ağaçtan zırhı kırıncaya kadar
rüzgarın dördü de
geminin reçinesini çiziyor.

RADOVAN PAVLAVSKİ / 1937 -

1937 yılında Niş'te doğdu. Sadece şiir yazar. Bir ara gazeteci olarak çalıştı. Son yıllarda yazıp yayınladıklarından geçiniyor.

Şiir kitapları: ***Kuraklık, Düğün ve Göçler*** */ Suşa, svadba i selidbi - 1961/,* ***Korabya*** */ Korabija - 1964/,* ***Yüksekte Olan Bir Öğlen*** */ Visoko pladne - 1966/,* ***Kılıcın Saymanından*** */ Niz prosirkata na mecot - 1971/,* ***Yılanın Bilmediği Güneş*** */ sırphırvatça - Sunce za koje zmija ne zna - 1972/,* ***Şölen*** */ sırphırvatça - Pir - 1973/,* ***Taneler*** */ Zrna - 1975/,* ***Şimşekler*** */ Molnji - 1978/,* ***Bekçiler*** */ Strazi - 1980/,* ***Moren*** */ sırphırvatça - Morena - 1983/,* ***Veba*** */ Çuma - 1984/,* ***Anahtarlar*** */ Kluçevi - 1985/, ve* ***Şimşek Taneleri ile Anahtarlar*** */ Zrna Molnji i Kluçevi - 1989 .*

Başka dillere en çok çevrilen şairlerden biridir. ***Göl Ülkesi*** *adlı şiir kitabı, 1973 yılında İstanbul'da yayınlandı.*

YILANIN BİLMEDİĞİ GÜNEŞ

Karanlık bir kulübe
çatı altında da yılanın bilmediği
bir güneş var.

Bu güneşi arayan
bir kara ulus da var.
Bir de güneş kız var
ki bununla deniz kıyısında geziyoruz
sesimiz ise taşlı bir armanın tutsağı.

Yılanın bilmediği bir güneş var
batmıyan bir güneş.
Zaman olur o sadece
kulağıma türkü söyler.

Kendi karanlık kulübesinden çıkıp
benim yıldızıma taşınan
Güzellik var
yok olduğunu kim söyledi.

KOVALAMAK

Bütün ekmeği yediler. Bütün harmanları
harap ettiler. Dağları yıktılar.
Savaşları kalbur ve elekten geçirdiler.
Fakat Tanenin yüreğini bulamadılar.

Tez elden düğün de yaptılar. Bağladılar
kanun önünde erkek ile kadını. Evlendirdiler
Kurağı Tufanla.
Fakat Tanenin sevgisini bulamadılar.

KUŞATILMIŞ TÜRKÜ

- Beyrut'taki Filistinlilere -

Onların gidebilecekleri bir yer yok.
Namustan ötesi cinayet
sonra günlü geceli dolaşması
uzatmalı asker ve orduların.

Gök de tutulu. Onların gerçekten
gidebilecekleri hiç bir yeri yok.
Deniz önlerinde
ama deniz yolu da kapalı.
Salt ölüme giden yol açık.
Onlar gerçekte dokuz bayır ve vadide
susuz dolaşıyor ama fırtına gibi
özgürlük türküsünü söylüyorlar.

Onlar gerçekte başka bir yere
gitmeyi de istemiyorlar. Köke iniyor
bunu kanla ve sevgiyle besliyor.

Şehri kökünden uçurabilirler
denizi de boğmaya kalkışabilirler.
Fakat türkülerinin kökünü
çok zor, zor sökebilirler.

MASAL

Güneş ve ayı çalan
ve eritilmemiş gümüşü boynuna asan
bir kız karşılıyacak seni yolun ortasında

Bu uzak yolda sana
kırmızı elma armağan eden
bulutlu bir rüyadan kalan
sadece bir resimdir

Fırtına ortasında
türkü söyliyen kuşa rastlarsan
köyünü yıldırımların
süpürdüğünü
bundan öğreneceksin

Ölümün yumurtasından
hayat çıkıyor

Köyün senin
kuşla yolculukta
kanatları da
taştan.

OYUN

Ağaç ile ateşle oynuyormuş.
Yanmış.
Aydınlık da
külle oynuyor:
Karadan kül bitecek.

Gök ile toprak birbiriyle oynuyormuş.
Yeryuvarlağı yıldızlar arasında kaybolmuş
Gök ise köke inmiş.

Şimşeğin ateşli yumurtası
yılanın kutsal yumurtası ile
nerdeyse birleşek.

BOGOMİL GÜZEL / 1939 —

1939 yılında Çaçak'ta doğdu. Şiir, hikâye ve deneme yazar. Üsküp Dram Tiyatrosu'nda dramaturg olarak çalışmaktadır. İngilizceden yaptığı birkaç değerli çevirisi vardır.

Şiir kitapları: ***Bal Şerbeti*** */ Medovina - 1962/,* ***Simya Gülü*** */ Alhemiskta Ruza - 1973/,* ***Barışı Taşıyanlar*** */ Mironosnici 1965/,* ***Zaman İçinde Pınar*** */ Bunar vo vremeto - 1972/,* ***Yılın Tekerleği*** */ Trkalo na godinata - 1977/,* ***Gerçek Her Şey*** */ Stvarnosta e se - 1980/,* ***Kuşatma*** */ Opsada - 1981/,* ***Boş Alan*** */ Prazan prostor - 1982/,* ***Karanlık ve Süt*** */ Mrak i mleko - 1986/, ve* ***Duvarın Yıkılışı*** */ Ruşenje na sidot - 1989/.*

TAŞTA TOHUM

Her taşta
hâlâ kök salmamış
birer tohum-tanrı var

kök salınca taşı çiğniyecek
herşeyi yok edecek

Bu bir tohumdur
her ölüde de
kök salmaya hazırdır

ama kim bilir nerde ne zaman
Bunu öğrenmek için
onu gömün bir an!

KUZGUN İLE GÜNEŞ

Altın tüylü kuzgun
kanatlarıyla güneşi koruyor
Kaçılacak tüm yolları
kapamış rüzgarlar

Gölgelenemeyen gölgede
zincirleri yırtıyoruz
suları aşıyoruz

Güneş gaklıyor
Dünya ejderhasi
seni ezbere bilirim

Kıymetim iki yüz yıl benim.

DENİZ

Neye böyle derinden nefes alıyorsun?
Neye beni öyle içine çekiyorsun?
Neden yaşamın kıyısından
kalıntıları bana atıyorsun?

Sadece benden daha iyi
hatırladığından mı?
Sen kumu - zamanı üreten bir beyinsin
bundan başka bir şey değilsin.

Bense senin öğüttüğün
bir balçık parçasıyım
sayısız adalarından
sadece bir tanesiyim.

MESAJ

Hâlâ buradayken
koparıp ye havayı
çünkü sonra o seni koparır.

Hava ardında boşluğu
koparıp yiyen biri var
bu bir vahşi veya tanrı olabilir
ama o da boşlukları çoğaltıyor.

Boşluğun ardında bir perde var
koparma, kendiliğinden açılacak
sonra tepside görülecek
ekmek ile tuz.

TRAYAN PETROVSKİ / 1939 —

1939 yılında Ohri'ye yakın Arbinovo'da doğdu. Şair, hikâyeci ve romancı. 1989 yılından bu yana Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçiliği görevinde bulunmaktadır.

Şiir kitapları: ***Vadi ve Dağ Çiçeği Üzerinde*** */ Na padina i gorocvet - 1964/,* ***Yanıklı*** */ Opalen - 1967/,* ***Ekmeğin Kutsallığı*** */ Blagosov na lebot - 1969/,* ***Suyun Kutsal Günü*** */ Vodici - 1969/,* ***Kızılcık Rakısı*** */ Drenovina - 1971/,* ***Ne Gün Ne Mezar*** */ Ni den ni grobnica - 1974/,* ***Köylülerin Konuşması*** */ Govorot na selanite - 1980/,* ***Eski Bağlar*** */ Staro Lozje - 1983/,* ***Sfing*** */ Sfinfa - 1985/.*

Yazdıkları birkaç dile çevrilmiştir.

Şiirlerinden bir seçme 1990 yılında Türkiye'de, kitap halinde yayınlanmıştır.

BEYAZ VADİ

Kara gözlerle ekilmiş
Ağarıyor bu çıplak bayırlar
Taze yürek ortasında bitişen
İncitiyor bu bozkır taşlar.
Ekinler arasında yatan kadından
Beni çalınan bir gülüş bekliyor
Ak dikenlerde sara süsen açıyor.
Yaralı kuşlar kanatlı bir bahar getiriyor
Düğün türküsü ablamın boğazında yanıyor
Hadi gel ahiretlik ak sürüleri barıştıralım
Beyaz vadide beyaz bulut altında düş görelim.
Gökkuşak altından seller alıp geçirsin
Hâlâ belli olmayan bir sevgi dert olsun.
Hadi o yumuşacık ellerini açıp da
Kucakla beni!

NAKIŞÇI KADININ TÜRKÜSÜ

Kadındım
Çiçekten döllendim
Çiçekli bir günden doğurdum sizi.

Çocukluğunuzu güneşin
beyaz gülleriyle işledim
Kız gözlerinin demetiyle de
gençliğinizi bir bir süsledim
Bayraklarınızı da sizin
Karaorman türküleriyle telledim.

Guguk kuşuydum
Size düğün arabasını
süsleyinceye kadar
üç yıl guguk dedim
Arabanızını yumuşak otlardan
tomurcuk yıldızlardan
gök boyalarından yaptım.

Anaydım
Erkek alınyazılarından çektim
Ama gene de ana kaldım.

SUSMAK

Sfensk etrafında
zamanın sesleri çınlıyor

Uzaklardan buna doğru yanaşıyor
benim de korkak sesim

Boylu boslu kızlar durma gülüyor
kapıları kapalı odalarda

Seslerinin eksine az da olsun
hiç biri önem vermiyor

Sırrın Sfenks'in ebedi susuşunda
gizlendiğini çok iyi biliyorlar.

GORDANA MİHAİLOVA BOŞNAKOVSKA / 1940-

1940 yılında Manastır'da doğdu. Şair ve hikâyecidir. Üsküp Televizyonu'nda gazeteci olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: /, ***Vakit Yok*** */ Vremeto go nema - 1965/,* ***Mektuplar*** */ Pisma - 1974 ve* ***Çatalağıza Giriş*** */ Vleguvanje vo Delta 1984/.*

SONSUZLUK

Eğer bana düşümde ekmek verirsen
ve ben bunu aç aç yersem,
eğer bana düşümde su verirsen
ve ben bunu susamış içersem,
eğer düşümde bana para verirsen
parayla ne alayım
parayla ne yapayım?
Bununla tekrar düşünü al,
düşünde de:
benim sana ekmek verdiğimi,
senin bunu aç aç yediğini,
benim sana su verdiğimi,
senin bunu susamış içtiğini,
benim sana para verdiğimi,
senin de bununla
düş satın aldığını düşle.

GÖL

Burada bir yerde
bu mahzun sular arasında
gizleniyor düşlerim benim
benim mavi çiçeğim,
saklanan gözüm,
sakin gölgem.

Burada bir yerde
bu hava alanında
gizleniyor kopan köküm,
ılık ve soğuk dalgalar arasında
gün ve gecedeki başlangıcım,
Burada bir yerde
var olananın dibinde
günün ve gecenin
sükünet içinde uyuyup
beni şaşırtması gereken
yılçağının geleceğini
birbirine fısıldadıkları
bu yerde sonum gizleniyor.

ALAN

Alana
girmezden önce
onu her açıdan
iyi gözden geçirmeliyim
ve alanın
geçtiği
tüm zamanların
duracağı
yeri
tespit etmeliyim
buraya girmezden önce
devinimini
anlamazdan önce
bunun içinde
vücudumun nasıl yattığını
görüyorum.

ÇEDO YAKİMOVSKİ / 1940 —

1940 yılında Kratova'da doğdu. Sadece şiir yazar. Uzun yıllar gazeteci olarak da çalışmıştır.

Şiir kitapları: ***Narsis*** */ Narcisa - 1966/,* ***Yalancı Deniz*** */ Lazno More - 1971 ve* ***Halley Kuyrukluyıldızı*** */ Halevata kometa - 1985/. Şiirleri başka dillere çevrilmiştir.*

BİRİ BENİ ÇAĞIRIYOR

Biri beni çağırıyor. Karanlık vadiden bir türkü geliyor
bomboş devletimin önünde sesli bir rüzgâr gibi çınlıyor.
Vadide döllenmek zorunda olan her şey sonunda doğmakta.
Binlerce sesle birlikte bilinmeyen bir giz dağılmakta.

Biri beni çağırıyor. Biliyor, eğer şimdi inersem aşağıya
dünyanın sonuna dek dönmeden dolaşmak zorunda olacağım.
Beni ise türkü çağırıyor. Ey benim tatlı belâm, güzel acım
aydın ile karanlık arasında söyle yolumu nasıl bulayım.

Biri beni çağırıyor. Ben ise gözlerimi kapıyorum.
Acab ölüm kendi mezarında birşeyler mi karalıyor.
Acım vadinin tam bu yönüne doğru akıp gitmekte.
Doğudan yeni bir yıldız beni aramaya çıkıvermiş.

Tuhaf. Ardından urgana bağlı giden kutsal bir inek,
gökten sızan yeni bir aydınlığı durmadan içiyor.
Bense sarhoş, gülünç ve günahkar, allahın mesut kulu,
altın bir arabayla yeni yıldızlara doğru gidiyorum.

NERGİS

İ.
Nergis, boğazında senin acayip bir kuş ötüyor;
sesi vücudu ve ruhu olan canlı kıvılcımlar.
Baksana, güneşli ağılda tuhaf bir genç yatıyor,
azrak renkli rüyasında bir türküdür dinliyor.

Diyorlar ki parlaklığın başından o uyuyor burada
gizli bedduadır yüreğini kanatıyor sonunda.
Dünyada var olan ağrılardan hem de kendi kendinden
gizleniyor rüyasında bulduğu bir gerçeğin içinde.

Efsanelere göre onu uykusundan uyandırabilecek
salt azrak bir türkü, ama bu türküyü söyleyebilecek
iki yıldız artık sönmüş. Senin ise boğazında
çınlıyor bir türkü; belki de azrak olan bu türkü.

Aydınlığın belirdiği sırada gizli yollardan
bir sabah hissedilmez adımlarla gel durmadan.
Görülmeyen damlaların yağışını andıran bir sesle
içimde uyuyan bu delikanlıyı uyandır iyilikle.

ŞAFAK

Son sigaranı yavaş yavaş yak ve, - otur.
Son kadehini usulca iç ve, - susuver.
Güneşin, kaybolan, solmuş, ölgün yıldızları
ışınlarıyla nasıl yok ettiğini seyrediver.

Gece yarısında sen rahat bir düşteyken
yeni günün yeniden doğduğunu anlayacaksın.
Perdeleri kendin indir. Yeniden doğacaksın
bembeyaz ölümünün kapkara olan bir gününde.

Seni gizliyen zannettiğin bir kara gölgede
kendisinden hep kaçtığın ışık seni nasılsa bulur.
Dışarda güneş parıldıyor, yüreğin ağrı içinde

Bu bir yıldızlı zaman. Seni özgür eden
ışınlara hiç dayanamıyorsun. Bu nedenden
karanlıkta yalnız kalan uykunu arıyorsun.

SEN VE ARDINDAKİ BOŞLUK

Gördüm seni: şafaktan allanmış kıyıda duruyordun.
Işınlar ipek saçlarında altın demetler örüyordu
altında da karanlık ormanı yalıyordu. Kar ise
dört yanda buzlu kargılarını gösteriyordu.

Sen önce herşeyi uyandıran ve ölümü taşlatan
yanan bir çıraydın ve acayip büyülü bir ses.
Sevginin baharı zamanla ebedi bir ağaç yarattı
bunun rüyası etrafında kara yıldızlar dönüyor.

Etrafı deniz sarmıştı. Beni ise seslerden
bulanık bir girdap yakalayıp günlüğe dönüştürdü.
Sen, geçmişin çoktan yaban bir ülkede gömdüğü
kıyılar ve günler arasında bir köprü oldun.

Gördüm seni: şafaktan allanmış kıyıda duruyordun.
Kirpiklerinde karanlık teslim bayrağı yükseliyor.
Koca orman ölümden ilaçlanıyordu. Yağan kar ise
seni köpükten tumtuhaf bir kayaya mıhladı.

SVETLANA HRİSTOVA - YOTSİÇ / 1941 —

1941 yılında Resne'de doğdu. Şiir ve hikâye yazar. Yaşlılar için olduğu gibi çocuklar için de yazar. Üsküp Radyosu'nda gazeteci olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: /, ***Düğüne Misafirleri Davet Eden Kadın*** */ Kalesnica - 1970/,* ***Gizli Sandık*** */ Skrien kovçeg - 1974/,* ***Sinyo*** */ Sinjo - 1980/, "Ea" / "Ea" - 1984/, ve* ***Hagada*** */ Hagada - 1987/.*

BEYAZ TÜRKÜ

Beyaz gök.
Beyaz toprak.
Bir küme güvercin yeryüzünde uyumuş
beyaz yeleli bir beyaz at örtüyor beni.

Beyaz duman.
Beyaz adımlar.
Aramıza ruhaniler taşınmış
tüm aşıklar ayrılmışlar
salt sessizlik yaşıyor ortada.
Göğe değğin giz değiştiriyor bizi.

Beyaz harman.
Eli boş beyaz kadın harman direği
üzerinde kar taneleri sulanıp ölüyor
koynumda beyaz bir güvercin dondu.

OYUN

Kumla oynuyorum
/oyunum yarıda kaldı/
güneş batmadan önce
parmaklarımı parmaklarınla uzat.

Gölgelerle oynuyorum
/ardında ustaca gizleniyorlar/
yaz gitmeden önce
gölgemi gölgenle karıştır.

BEKLEYİŞ

Yaban güllerle dolu keçi yolu.
Nereye basayım?
Taşlı çölün sessizliği
Nerdesin?

Karıncalardan derim benim
solmuş su yosunu renginde
gözlerim var.

Beklemekten kanım ağırlaşıyor.
Hadi gel.
Bıraktığın beyaz gül çoktan soldu.

Saçlarım içim kırmızı bir gül istiyorum.

TODOR ÇALOVSKİ / 1945 —

1945 yılında Gostivar'da doğdu. Şiir, deneme ve eleştirme yazar. Üsküp Radyosu'nda gazeteci olarak çalışmaktadır. Makedonya Yazarlar Birliği'nin başkanıdır.

Şiir kitapları: ***Senin Yok Olduğun Gece*** */ Nok vo koja te nema - 1969/,* ***Gecenin Saatsözü*** */ Noken çasosolov - 1971/,* ***Serdar Hastalıkları*** */ Serdarski bolesti - 1975/,* ***İnsanda Yıldız*** */ Svesda vo çovekot - 1983/,* ***Çekirdek*** */ Jadro - 1984 ve* ***Eşik*** */ Prag - 1988/.*

GECEYARISI GEZİSİ

Alacakaranlığın ak-kortluğu ardında
bülbül ötüyor
İki yüzlü özgürlüğü burada gizledik

Gökkubbenin ağır kapıları ardında
biri anahtarı çeviriyor
Ay ışığına burada özgürlük sağladık

Ağlamaklı koca dağlar ardında
gecenin yarısı uçuverdi
korkulu ikinci yarısı kaldı

Tedirgin zamanın saldırısı önünde
buradan kaçmaktansa
yatmak daha korkunç olurdu.

ŞİİRİN DÖNÜŞÜ

Ölülerin bilmem kaçıncı defa
dudaklarında ağır dualarla dirildiği

gecenin son gözüne doğru giden
yolu yeniden bulun,
orman hastalığı gibi içime giren
zorbalığın karşısında hiç susmayacağım
titriyen ışıklar karşısında
vakitten önce özgür olan
şiirim altına imzamı atmayacağım,
kendi ozanını unutup
geceyi kendine son hükümdar tanıyan
özgürlüğü hiç tanımayacağım,
zamanın kendine karşı ayaklandığı
kıyıda
gizlerini ateşe söylemek için
müzik usulca sessizliğin içine girmekte.

ÇIKIŞ

Rüzgârın uyanık güle ne fısıldadığını,
mermerin ölü şehre ne anlattığını,
en uzun düşümü hangi zamanın uzattığını,
ayın uykusuzluk ile eritilmiş gümüşten
kendi yüzünü nerde nalladığını,
bir ekvator güneşinin
vücudumun hangi kısmını sorguya alacağını,
sabah havasının hangi göçebe kuştan
en çok heyecanlandığını,
türkü söyleyerek yılın son gecesini
hangi meyhanede geçireceğimi,
sonbahar kırağısının hangi balkonunda
en çok sevdiğim fıstanı tanıyacağım,
başlangıç ile sonumu, tunç memelerin
hangi çemberinde unutacağım,
bir ananın kaybettiği yavrusunu
hangi göçmen köyde bulduğunu,

yasak şimşek sesi kesilmiş beni
hangi açıklı göllere doğru taşıyacağını
her halde duymazlıktan sizler.
Bunun için şimdi şunu mutlaka dinleyin:
ey, anlamsız dünya, imzalamadığım iki dize arasında
seni sınırsız bir yıldıza dönüştürüyorum.

ATANAS VANGELOV / 1946 —

1946 yılında, Gevgeli yakınlarında Bogdanci Köyü'nde doğdu. Şair, denemeci ve eleştirmen. Üsküp Filoloji Fakültesi'nde edebiyat dersleri hocası.

Şiir kitapları: ***Bahar Ülkesi*** */ Zemlja na cvetot - 1966/,* ***Dağın Nakaratı*** */ Prepev na planinata - 1969/,* ***Yaşanılan Yer*** */ Zivealiste - 1975/,* ***Görünüş ve Görüntüler*** */ Gletki i prividenija - 1976/,* ***Rivayetler*** */ Predanija - 1982 ve* ***Çok Gizli*** */ Strogo doverlivo - 1984/.*

DERE AKIP GİDİYOR

İndi kıyıdan kum
ağaçlar indi
bunların yanındaki otlar da indi
Tanrım acab dere ne vaad etti

Köprü çözdü
sıvılaşan gömleğini
sonra adeta yıkıldı
Tanrım acab dere ona ne vaad etti

Güneş koştu
azgın atlarını
attı sırtından sarı iplikten
üstlüğünü ve daldı
Tanrım acab dere ona ne vaad etti

İndi gök
indi rüzgâr
indi çiçekler

indi kuşlar
indi yaz
Tanrım acab dere bunlara ne vaad etti

Dere ise akıyor
dere gidiyor
Tanrım

ÇİÇEK

Kuşun gözündesin
uçarken hep onunlasın
ama düşmüyorsun hiç bir an.

Boşlukta bir sırsın
sır bazan gözdür
fakat bilinmiyorsun.

Tutsağısın türkü sarayının
türkü her zaman dudaklarında
ama sen çok az benimsin.

Ey özlemini çektiğim
acı yara
ey tatlı aldatmaca
gene de buradasın
söyleyemiyeceğim
söz kadar basit
ve yalınsın.

EFTİM KLETNİKOV / 1946 —

1946 yılında Negrevo'da doğmuştur. Şair ve eleştirmen. Edebiyat üzerinde de yazdığı denemeleri var. Bir dergide gazeteci olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Mavi Dönek*** */ Moder vir - 1977/,* ***Işınlar ve Alacakaranlıklar*** */ Zraci ie samraci - 1978/,* ***Esmerin Gözü*** */ Okoto na temniot - 1980/,* ***Ognen İçin Şiirler*** */ Pesni za Ognen - 1983/,* ***Ikre ve Kanat*** */ Ikra i krilo - 1984/.*

Şiirleri başka dillere çevrilmiştir. O da başka dillerden çeviriler yapar.

KUŞ VE ATEŞLE RÜYA

Altın elbiseli insanlar müzikle
Bayram için bana
hediye diye bir kuş getirdiler.
Eğilip kilim üzerine bıraktılar
sonra çıkıp gittiler.

/Bahardı/

Teşekkür ettim gelenlere
bardaklara şarap döktüm,
fakat onlar
acele ettiklerini söylediler.
Avluya kadar uğurladım.

/Dışarda kar yağıyordu/

İçeriye döndüğümde,
kuş yerine,
odada bir taş buldum.

Altın elbiseli ve müzikli
insanlardan aldatıldığını
düşünmeye başladım.

Perde arkasında
hâlâ kar yağıyordu,
evin eşiğini örtüyordu,
bilinci ve anıları da.

Taşlı düşüncelerden
taş gibi uyumuşum,
uykumda taştan duvar örüyordum
fakat her taş
kaçmak istiyen bir kuştu.

Uyandığım zaman
dağ sırtlarına baktım.
Bir dağ köyünü gördüm
sürü haline dönmüş,
diz çöküp bulutlar altında
uğraşıyordu açmaya
taştan kanatlarını.

SAĞIR ZAMAN

Sağır zaman.
Göz de sağırlaşmış.
Sağır tohum,
sağır kuşak.
Gün de sağır,
gece de sağır,
eşyalar sağır.

Yalnız horoz sağır değil,
fakat boğazı altına
baltayı komuşlar,
içinden güneşin çıkması
beklenen ses
geceliyor karanlık bölgede,
fakat orada da direniyor:
ne tövbeli,
ve ne de rahmetli.

Sağır tohum,
sağır kuşak.
Sağır tane
taş atıyor çiftçiye,
Aydınlık ekenler
karanlık biçiyor.
Sular sağır.
Buğday tanrısı ile değirmen
kara düşüncelerle diz çökmüş
yüzyılın örümcek ağında.

SEVDALILARIN YAPRAK AÇMIŞ YALNIZLIĞI

Gölge altında gömülmüş bir güneş var.
Mutlu olmayan sevdalılar gelir buraya,
kanlarını ışınlar aydınlatsın diye
burada beklerken
yürekleri kök olur,
dudak ve eller ise
yaprak açmaya başlar,
böylece yeşermiş olarak
fidanlarla birlikte
aydınlığa doğru yükselir.

Güneş seyredip dokunur
Rüzgâr okşar onları.

Sadece bizler öpüşme zamanında
ağacın gölgesinde
oturmaya korkarız.
Burada tamamen suçsuz
yaprak açıp yalnız olmak da mümkün.

DİRİLMEK

Ergûvana kokan
bir bayram.
Mor renginde
açılan bir çan.

Tohumunda
bir hışıltı
bir ağaç uyanıyor.

Mezar da
kapıyı açıyor.
Vücut
göklerde açan
bir gül.

PETRE BAKEVSKİ / 1947—

1947 yılında Kavadar'da doğdu. Şiir ve tiyatro üzerine eleştiriler yazar. "Detska Radost" Yayınevi'nin yönetmenidir. Uluslararası Struga Şiir akşamlarının başkanlık görevini de yapmaktadır.

Şiir kitapları: ***Uçuşa Giden Yol*** */ Patot do lekot - 1972/,* ***Topraksever*** */ Zemjoljubec - 1975/,* ***Tavuskuşunun Çığlığı*** */ Krik na paunot - 1982/,* ***Yırtılmış Harta*** */ Raskinata mapa - 1984/,* ***Zamanın Yüzü*** */ Liceto na vremeto - 1985/,* ***Düşün Gölgesi*** */ Senkata na sonot 1987 ve* ***Uykusuzluktan Bulanık Bakış*** */ Zamaglen pogled od nesonica - 1990/.*

BAĞ ÇUBUĞU

Karlar gölgede özlem çekerken
seni kış uykusundan ayırıyorlar

Bağ kötüğü ağlamakla
filizinden öç almak mı istiyor

yoksa korukta
bağ yanığının
öfkesini mi topluyorsun?

Yaz gelip çatacak
Göztaşı püskürtecinden
bir gelin çelengiyle süslenip
olgunluğun nikâhına gidiyorsun

Yaprak dökümünde
yıldızları usulca gömerken
yavaş yavaş ova senin
yüreğini parçalıyor

İşte bu bir ömür.

BOĞAZ

Kayaların çift yüzü
hem de mağaraların
yalnız kalmış gözlerinden
sessiz seyreden iki gövde

Yüreği bıçakla kesilmiş
kargaların yuvasında nefes alıyor

Kocaman bir dağda
yalım dilimlerini bağlamak için
göz göze geliyor
günün kuru ateşlerinde

Kırılmış kaburgalar yoluyla
güneş gökten kayıyor
ve usulca derede boğuluyor

Zehirli bir yılan gibi
sonsuzluğa dek
yüreği ikiye ayrılmış.

ÖLÜ SAVAŞ MEYDANI

Yeryüzünde
-savaşlar kalmış!

Birinci, ikinci, yüzüncü
-şimdi bunlar
zamanın tabakası
ve özgeçmişi.

Toprakta kalmış
-savaşçılar!

Yüzlerce ve binlerce
-şimdi bunlar
üzerinde kemiklerin
izleri okunduğu
birer küçücük taş.

Neye gizli bakıyoruz
ölülerin
savaş meydanına!

TAVUSKUŞUNUN ÇIĞLIĞI

Yüreği
yaralamak için
bize çığlık koparıyorsun

Bahçenin yeşil otlarından
renklerin gökkuşağından
sessizliğinin
acısını yansıtıyorsun

Güneşe doğru
yükselen kişiyi
selâmlamak için

çığlık koparıyorsun, güzelim.

VELE SMİLEVSKİ / 1949 —

1949 yılında Demirhisar'a bağlı Novo Selo'da doğdu. Şiir ve edebiyat üzerine denemeler yazar. Üsküp Filoloji Fakültesi'nin Edebiyat Enstitüsü'nde çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Yanmak Üzere Olan Resim*** */ Slika sto sogoruva - 1974/,* ***Kafes*** */ Kafez - 1978/,* ***Derinden Nefes Al*** */ Disi dlaboko - 1985/ ve* ***Nefesin Akışı*** */ Odziv na zdivot - 1987/.*

Edebi eleştiride Makedon Edebiyatı adlı beş ciltlik bir antolojiyi hazırlamıştır.

DERİNDEN NEFES AL

Oda bomboş
dünya da boş.

Benzerlikleri önemsiz sayıyorsun.
Önemsiz olanları: masa ve bunun içinde
elyazını çalan kurtçağız,
bir de mikroskopluk
lâmba.

Midye bomboş
deniz de boşalıyor.

Tozdan olan o balık
senin. Musluktan akan
balık yumurtaları da senin.

Uzay bomboş
göğsümüz de boş.

Mühürlü cetvel sayfalar
onaylanmış; oda, midye, uzay

Kollarını açıver
derinden nefes al.

MERDİVENLER

Kaynaktan kaynağa
merdivenleri
yükselten
ve birbirine karşıt
ışınlar arasında
şimdi artık yalnızım.

Harf omurlarının
yüzyıllık belkemiği gıcırdıyor.
Merdivenlerden
tepenin tepesi
nasıl okunabilinir?

Tiyatroda son replik
peltekli, titriyor.
Yükselmenin çok anlamı var
bu eylemin
mesajı olduğu gibi.

SUYUN KABARMASI

Her şey kendi yerinde;
Yırtıcı hayvanın dişleri gibi
Ya da baharın pıtır pıtır duyulan
su kabarcıkları gibi. Bu nedenden
vücudum hem soğuk ve hem de sıcak.

Başlangıç nerde?
Bir uçla
öteki uç arasında
her şey yerli yerinde.
Parlaklığı sözle çiziyoruz.

Deri altını yalayınca
Güneş herşeyi biliyor.
Kuşlar temelden uçup
Akpak oluyor. Ya da:
Canlı et üzerinde su kabarması.

PAPAĞAN

Gözünden
okyanus aktı.
Gözünde Asya ağlıyor.
Haydi söyle bu sözleri
söyle bir an
söyle papağan.

Sen böyle susarken
üzerime ağır basan
kocaman bir dağ
tüm sularıyla
nerdeyse konuşacak.

Okyanusun aktı
gagadan
Asya da ağlıyor.

Söylemen gereken
sözlere doğru
ağır bir taş sürüklüyor beni.

RİSTO LAZAROV / 1949—

1949 yılında İştip'te doğdu. Şair. Uzun yıllar gazeteci olarak çalışmış. Şimdi, Yugoslavya Telgraf Ajansı'nın genel müdürüdür.

Şiir kitapları: ***Parkta Gece Kuşu*** */ Nokna ptica vo parkot 1972/,* ***Yana*** */ Jana - 1980/,* ***Korkunç Kahkaha*** */ Gorzen kikot - 1982/ ve* ***Gerçeğin Ekşi Damlaları*** */ Kapki kisela vistina - 1985/.*

Çocuklar için yazdığı şiirler de birkaç kitapta toplanmıştır.

ÖĞRETMENİM

Alnında kocaman bir kırığı var
cebinde küçücük bir emeklilik

Adımlarında büyük bir iyimserlik
ayaklarında çok eski ayakkabılar

Gözlerinde parlak güneşler var
bakışlarında gizli bir hüzün

Boğazında şiddetli bir ağrı
göğsünde büyük bir yürek

Bütün sevgilerimizin alfabesini
o çoktan ayrı ayrı belledi

Tedirginlik ile acılarımızın
çarpım tablosunu da çok iyi bilir.

FLORİNA'LI KADIN

Fidan boylu kadıncağız
yalınayak girmiş denize

Deniz kestanesine basmış
ama balık gibi susuyor

Yanıyor canı, sızlıyor kalbi
İçinde acı, pelin içmiş gibi

Düşünde hep martılar uçuyor
Türküsünde bir hüzün yaşıyor

Allahın günü Akdenize bakıyor
Deniz ise bahtı gibi kapkara

Kirpiği kirpiğine değmiyor.

KORKUNÇ ÇIĞLIK

Televizyon havuzlarında kan pıhtısı
/savaş alanlarından doğrudan nakil/

Otoban kıyılarında devrilmiş sarnıçlar
alarm sirenlerin sesleri yükseliyor

Doğum evine gökten bir yıldız düşüyor
ilk doğan erkek, yiğit olur inşallah.

İnflasiyonlar hep deklarasiyonlarda
gümrükçüler ise lâhna suyu içiyor

Komşuda davul ve zurnasız bir düğün
teyp müziği atom bombası gibi gürlüyor

Tanrılar için tarım ilacından çorba yapılmış
çocuk bisikletinin çarkında hamur lokması

Beton çitlerinde solmuş sloganlar
dinosaurun da dişleri çelikten

Salt Omir güneş şemsiyesi altında
Korkunç bir çığlık koparıyor.

STRUGA ŞİİR AKŞAMLARINDAKİ DOSTUMA

İçtiği bir kaç yudum şaraptan
dinlediği Makedon türkülerinden
dostum benim sarhoş oldu
Struga şiir akşamlarında

Sonra ay ışığı altında
gidip kustu göl içine

Vay haline dostumun
Yarın nasıl bakabilecek
balıkların yüzüne gözüne?

RADE SİLYAN / 1950 —

1950 yılında Demirhisar'a bağlı Jvan köyünde doğdu. Şiir ve edebiyat üzerine eleştiriler yazar. "Makedonska Kniga" Yayınevi'nin yönetmenidir.

Şiir kitapları: ***Zamanın Üçüncü Çehresi*** */ Tretiot lik na vremeto - 1975/,* ***Gerçeğin Gölgeleri*** */ Senki na javeto - 1980/,* ***Tellal*** */ Glasnik 1989 ve* ***Gölgenin Duvarla Kapatılması*** */ Zasiduvanje na senkata - 1990/.*

COŞKU

Hangi düşünce
Hangi kıvılcım
ormanı yakacak
Adamın tepesini kum kurcalayacak
bu deli zamanda kim yaprak açacak

Her şey bir çivi
her şey çivinin çakılacağı yer
Halk azıcık dinlenmek ile
bir kaç kıvılcım umut
ve söze karşı inanç istiyor

Hangi düşünce
hangi yalım
kapımız önünde yanıyor
Geçip giderken
son atom süzülüyor

Herşey bomboş
gölgemiz kapladı bizi
Düş balımsı bir coşku
gizli bir dert
Yayola bir kitap

ACIKLI TÜRKÜ

Sen ölüyorsun
dağ da altında uyuyor
Rüya mı
güneş mi
özgürlük mü
hangisi daha ağır bilmiyorsun

Başın altında yer altı suları kaynıyor
bir ulus alınyazın için dua ediyor
Acılar için teselli yok
Resimler bölünüyor
Son bir umut
son bıçak yarası olarak
gerçek ile söz salt bizi yalvarıyor

Sezdirmeden gidiyorsun
selâm vermeden ayrılıyorsun
Anan gizlice sarıyor seni
sana yakın bölgede
bildiğin beldede
omurga kemiklerinin altında toprak cüce

Zaman kendini halka beğendirmeye çalışıyor
vatanı gizlice bir göçe çağırıyor

Sen adanmış haç önünde duruyorsun
Yazmayı bilmeyenler epitalar yazıyor
Babalarımız sağ salim olsun
üstelik iyi
hem de uyanık
ve çileli

Zina işliyene salt ayna sadık kalır

Sen ölüyorsun
süresizlik altında uyuyor
Ölüme mi
sevgiye mi
vatana mı
neye adandığını
hiç kimse bilmiyor.

ŞEHRE KARŞI SEVGİ YÜZÜNDEN

Şehir ozona kokuyor
canlı kuma ve acı suya
yalancı kıvılcıma ve tatlı denize
çiyli yönceye ve ekşi buhara
sızdırılmış üzüme ve köpüklü suya
camekân çiçeğine ve kirli toprağa
boş bir sofraya ve barutlu şimşeğe

Şehirde çocuklar yatağa geç girecek
Madenciler şanslarını yeniden kazacak
Kapıcılar saatla saklambaç oynayacak
Hırsızlar karanlıkları düşlüyecek
Orman dostları yeni umutlar getirecek
Dolaşanlar meydanlıkta güneş arayacak

Bugün veya yarın
Ne zaman nerde önemli değil
Dilek yüzüğünden çağrılmıyan kişi geçecek
Sütçüler temiz suyla dolu eprüvete üfliyecek
Neon lâmbaları sarıya kaplıyacak dört yanı
Ressamlar şehre karşı sevgileri yüzünden
Kahveye yağmurlu bir ilkyaz getirecek.

YAZGIMIZ BU BİZİM

Bizlere yıldızları düşlemek nasip olmuş
şöyle böyle oyunu da sonuna bağlamak
adsız olanları rüyada güçhalle tanımak
gözlüklü yılanı dostlarımızda aramak
Bizlere uyumadan düşlemek nasip olmuş

Sözü bakışa değiştirmek payımıza düştü
Yeniden kuracak yerde temelleri yıkmak
geleceğe karanlık diyarları armağan etmek
köylerimizi kötü olan anılarla adlandırmak
açıkgözlülük için bizden lânet edecekler
bizlere gölgemizden kaçıvermek nasip olmuş

Dere kıyında susuzluktan ölmek bize kısmetmiş
kaynakları örtmek rüyada birbirimizi aramak
tohumların tozlaşması için zaman çok uzak
sabahın bizlere ne getireceğini bilmiyoruz
çocuklarımızdan söz söylemeden ayrılıyoruz
gölgemizden korkmak alınyazımız bizim

Bize yıldızları düşlemek nasip olmuş
sözü bakışa değiştirmek payımıza düştü
kendi gölgelerimizden kaçmak da
dere kıyısında susuzluktan ölmek de
gölgemizden yok olmak alınyazımız bizim

Henüz doğmamış olanlara öğüt vermiyoruz
Bizler için özgürlük de çok ağır bir görev

KATİTSA KÜLAFKOVA / 1951 —

1951 yılında Tito Köpürlüsü'nde doğdu. Şiir ve edebiyat konularında eleştiriler yazar. Üsküp Edebiyat Enstitüsü'nde çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Ayın Çanı Çalma*** */ Blagovesti - 1975/,* ***Akt*** */ Akt - 1978/,* ***Bizim Sessiz Harf*** */ Naşiot soglasnik - 1981/, ve* ***Yeni Ter*** */ Nova pot - 1984/.*

Şiirleri bazı dillere çevrilmiştir. O da başka dillerden çeviriler yapar.

MECBURUZ, MATEYA: ZAMANI ARTIK

1.
Sana rastladığımda geçmiş zamandı
Haçlı göçü, ölümün yavuklandığı günlerdi
Şimdi uzun bir anı içimizi gizli oyuyor
Sevgi de yüreğime acı bir kederle doluyor
Yıllanmış ağrılar bende vefasız,
Unutulmuş bir deniz gibiyim yapayalnız.

İnsanca konuşabilmek için
ayrılmak zorundayız.
Mateya, beni türkü boğuyor
Babilon da yıkılıyor,
Ya sen, ya ben...

Tanışmaz, ama biribirini hatırlar
vedalaşırken kuşlar.

2.
Eve susamış gelebilmek için
Zaman göbeği üzerine oturmuş

Aradan bir yıl bile geçmedi
Ruhun rezesinde hastalık dirildi
Anılarım hâlâ canlı ve sıcaktı ki
Yaşam çeki dolu giysilerini giydi.

İkinci yıl da benim için karabasan
Uyuyamıyorum yorgunum uykusuzluktan

Ademin kamburgasından yoksun ağlıyorum
Bir efsane ol duyarsız görüntüler için
İçimize geçmiş bir nen gibi dolsun
Günümüze dek olmıyanlar olagelsin.

Artık günahım yok
Çünkü hastaydım çok.

3.
Ben üzerinde iftiralı bir destanım
Ömür uçtu seni yabancı gördüm düşte.
Seni sağ bulayım diye gurbeti kazandım
Süsen çiçeğin bana kokuyormuş dediler.

Uykuda huyluyum, hem de yabanıyım ben
İlk yarayı uykusuz bir gecedir diye içtim
Arada suçlu olan sözcüktü
Beni bundan iyileştir gel yanıma
Seni affetmem şimdilik bence yeter.

4.
İşte dönüyorum artık:
Yıllarım orada
Ölmüş gibi anıyorum bunları

Her yerde bilinmedik insanlar
Arıyorum, hiç bir yerde yok kuşlar

Cennet sonu bekliyor
Kurtuluş yok, Mateya
Melekler de acı çekiyor
Ya sen, ya ben...

Biri ötekinde
Biri ötekisiz
Az da olsak
Bir olalım
Hep öyle

Gönül kendini dinledi
ve sonra da susuverdi.

ARS POETİCA

Onun için türkü söylerken
sakın denizi anma, fakat yunus balığı,
deniz yosunu, zenci müziği diyebilirsin
ya da
denizciler, batan deniz burunları,
tendürdiyot ve ya akımdan konuşabilirsin
tuzdan, balıklardan, limanlardan,
gemilerden, taşıtlardan, dalgıçlardan
çöküntülerden, kumdan, revmatizimdan
uyumdan
dölyatağından
gemi kazalarından
panjurlardan, kristallerden,
serüvenlerden, deniz tutmasından

ipek ile avrat pazarlarından
son ölen kaptanlardan
umutsuz fahişelerden söz edebilirsin

Bu kadar ışın ve böyle bir yaşam varken.
Bu derinlikler ve bu köpek balıkları yanında.
Onu hiç bir şeyle kıyaslama değiştirme.
Sakın deniz deme-hayale kapılmadan
o kendiliğinden üzerine atılır.

GÖLGE

Bu an gölgeler
eşyalara katılıyor:

eşyalara gölgelere dönüşüyor
tek olanın ayrıldığını
görmeye kalkarsak
bu dertten yoksun kalırız.
Ama bu ayrıldığı düşünürsek
zevk duyabiliriz.

Bu gerçek olmayana bir şeye doğru
yaşamın uzanması demek.

LİLYANA DIRYAN / 1953 —

1953 yılında Üsküp'te doğdu. Sadece şiir yazar. Bir sanat galerisinde çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Doğal Belirti*** */ Prirodna pojava 1981/, ve* ***Canlı Tartı*** */ Ziva Mera - 1985/.*

Çevriyle de uğraşır.

ŞİİRLER, SİZİNLE NE OLACAK?

Sizi yeniden okuyamam
sizi güzelleştirecek gücüm yok
sözlerin kıt olduğu bu dönemde
sizi neye değiştirebilirim
kusur için yazıyan akçalara mı
ekmek ise duygularla alınamıyor

Bu gece beni herşey bıraktı
bir yere gitmiş
kurtulmuş
sadece o kalmış
yastıkta uyanık bekliyor beni
gece onunla üzüyor
anlatamıyor, kimseye veremiyorum onu
sevgi içinde sarmaş dolu sabahı bulursak
buradan beraber gideceğiz
ben Keder, o Umutsuzluk

GEMİNİN BATMASI

Senin ümit burnuna oturuyorum
geminin burnu çatlıyor, zırlıyor dümen
ölçü araçları çalışmıyor, barometre

deliriyor, bin atmosfer
saatlerde su, pusulalar yapışıyor
senin mıknatısında hep kuzey
S.O.S. diye yayınlıyorum S.O.S. ama boşuna
saniyenin binde bir bölümü
akın ediyor
su-su-su
yaralı yerler
gemi gizleri, yolculuğun çizelgesi
su baskını-su baskını
olaydan yer titriyor
denizin rölyefi değişiyor
ve gemi çapası, ah çapası
batmazdan önce
sadece göğe bakabilmek
yanar ozon katabilmek
sevgi etini sokuşturabilmek
peyzaja dönebilmek ve
güzelim patlamadan kör olabilmek için
zaman kaldı

GÜNAYDIN, ORVEL

1984
Kutup kışı ve geceler yoluyla
umutsuzluk yetişiyor
hoş geldi diye hediyelerle karşılıyorum
evimiz rüyalarımızdaki çam ormanlarına kokuyor
yüzünü karla yıkıyorum
ağırlama masasını kuruyorum
ben ve o
ortada tabakalar ve su dolu bardaklar
eski türküdeki dostları çağırıyorum
dönüm nedenini tazeliyelim

"devrimci olsan", "anarşist olsan"
tırnak işaretlerinden temiz havaya çıkalım
ben ve o
temiz havaya çıkalım
karanlığı yiyelim, karaları içelim
kimin neyi tuttuğunu açıkça söylesin
gerçek sözleri yuvarladıktan sonra
başımı yanan fırına koyacağım
o olayı tanımlıyacak
ve sonra gidecek

BÜLBÜL

Yuvarlak boğazlı ve mavi sesli
kara ormanda yaşayan biri
türkü söyliyerek
kendini karanlıkla değiştiriyor
neden burada bilinçli değil
yaralı mı yoksa neyi var
sesinden yüreği titriyor
kendi kendinden bulaşıyor
türküsü boğuluyor
sabaha kadar hastalanıyor
gece çalışmasından bitkin bir halde
enstrümanlarını toplarken
yüreğine dokunuyor / buradayım, sağım /
eter içinden uçuyor
havada dönmüyor
ardına bakmıyor
bu arada
boğazından kalıntı olarak
ormanlara düşmüş
ve bunları sallamış
sesli toz için hiç bir şey bilmiyor

HRİSTE PETREVSKİ / 1957—

1957 yılında Kruşova'da doğdu. Şair ve eleştirmen. Gazeteci olarak çalışmaktadır.

Şiir kitapları: ***Volkan Gereksinmesi*** */ Vulkanska potreba - 1981/,* ***Duvarlarla Konuşmak*** */ Razgovor so sidovite - 1981/,* ***Çilekteki Kurtcağız*** */ Vo jagodata crv - 1982/,* ***Tepe*** */ Vrv - 1983/, ve* ***Kalkan*** */ Štit - 1985/.*

Şiirleri başka dillere çevrilmiştir.

EBEVEYNİME MEKTUP

Sevgili baba.
Burada yağmur yağıyor.

Ya orada?

Yıldızlar düşüyor mu orada hâlâ?

Gazeteler yazıyor.
Hava değişecek nerde ise
tarımcılar için zor günler geliyor.
Bu nedenden ilkyaz ekimi için
her güzel günden yararlanmak gerek.
Sana sorayım dedim:
Birşeyler ekecekmisin baba?
Yoksa mantar mı toplayacaksın bu yıl?
Çarşı ekmeğini mi yiyeceğiz yine?

Gece rüyamda gördüm.
Okul üzerindeki işlek tarlamızda.
Bir bağımız varmış.
Bütün gece kara üzüm gagalamışız.
Ana, bu korkunç bir rüya mıdır?

Diyorum kendi kendime sevgililerim.
Anasına bu dünyanın!
Mademki ebeveyinin derdini bilmiyor senin!

Burada gene yağmur yağıyor.
Zaman zaman kar da atıştırıyor.

Ya orada?

Hangi taş.
İçinizde en ağır?

(Belgrad, Mart, 1984)

MÜLKÜM

Evde üç kardeş.
Ana aynı, baba aynı.
Birbirini tanımıyor.

Ağaçta üç kuş.
Ayaklarında zincir.
Gündüz rüya görüyor - gece türkü söylüyor.

Avluda üç gül.
Renkleri, kokuları çeşitli.
Herkes onları koparmak istiyor.

Ev de, ağaç da, avlu da.
Hepsi benim.
Kardeşlerle, kuşlarla, güllerle birlikte...

ÇAĞDAŞLARIMA UYARI

Kramp içinde oluşumuz yeter.
Hep gergin, Hep korku içinde.
Yayında ok olduk bizler.

Rahat olun tamamen.
Köpeği bağından çözün.
Kaçıversin.

RÜZGAR

Rüzgar kanatları altında.
Kuşları götürüyor.

Hiç yasaksız.
Girip çıkar.
Pencerelerden.

Sisi nasıl ittiğine.
Bakıyorum.

İNSAN - KUŞ

Eğer şehir içinde.
Düşünüp başı boş dolaşırsan.
Ve bu arada
Her hangi bir kuş.
Enseni kirletirse
Usulcacık.
Çıkar mendilini sil.
Kuş suçlu değil.
Neye altından geçiyorsun.
Hem de neye bakmıyorsun.
Nerelerde uçtuğuna.

BİBLİYOGRAFYA

1) Блаже Конески, Историја на Македонскиот јазик, "Кочо Рацин", Скопје, 1965

2) Блаже Конески, Јазични теми, "Мисла", Скопје, 1981

3) Душко Наневски, Црниот Славеј, Антологија на македонската поезија, Култура, Скопје, 1979

4) Ефтим Клетников Цвета Котевска, Антологија Савремене Македонске поезије Просвета, Београд, 1985

5) Слободан Мицкович, Антологија послератне Македонске поезије, Драинац, Прокупле, 1990

6) Antolojiye alınan yazarların kitapların kitapları, daha doğrusu bu kitapların anasözleri

7) Çağdaş Makedon şiiri üzerine "Савременост "ve "Разгледи" dergilerinde Makedon şiiri üzerine yazılan yazılar.

ISBN 975-17-1239-4
10.000.-TL.